

PIRMSVĒLĒŠANU DIENĀS

1954. gada 14. martā notiks PSRS Augstākās Padomes vēlēšanas. Dzīļu sāpīgo un šķērsmu šī liksmā un priecīgā vēsts izraisījusi mūsu bezgala plašajā Dzīvē. Kā jau tas savas zemes īstenajam saimniekam pienākas, dižajai svētku dienai pašas visas padomju tauta.

Veikti daudz slaveni darbi par godu tai apņēmībai padomju pilsetu un socialistisko lauku darbarūķi. Zinas, ko ik dienas atnes laikraksti un radio, liecina, ka solījumi godam piepildās. Mobilizācijas gatavībā ir miljoniem lielā agitatoru armija, kas, vērsot darbu aizvien plašumā un dziļumā, stājusies pie atbildīgā, godpilnā pienākuma izpildīšanas. Savos posteņos atrodas arī daudzo vēlēšanu komisiju locekļi. Aiz katra no viņiem stāv lieli un mazi kolektīvi, kas šos biedrus — labākos no sava vidus — sūtījuši svarīgā valsts darbā. Ar gandarījumu ikviens padomju patriots atkal var teikt, ka mūsu zemi pārņemusi liela darba un politiskā aktivitāte. Tas liecina, ka 1954. gada 14. marts kļūs par Padomju valsts un sabiedriskās iekārtas, Komunistiskās partijas politikas un Padomju Konstitūcijas diēno principu jaunu uzvaru. Tā būs krietns ieguldījums komunisma celtniecībā mūsu zemē, kā arī miera un progresu celtienu uzvarā visā pasaulē.

Priekšvēlēšanu dienās tiek likti droši pamati komunistu un bezpartejisko bloka triumfā pašās vēlēšanās. Nevar būt divu domu, ka tas būs nodrošināts tikai tad, ja vēlēšanu kampaņā ikviens vēlētais lemtājs vēl labāk un pilnīgāk izprast padomju valdības un Komunistiskās partijas politiku, ja katrs no mums gūs jaunas atziņas par komunisma celtniecības panākumiem un grandiozajiem nākotnes mērķiem. Vēlēšanas sagatavojot, padomju ļaudis vēl dziļāk jāmacās saskatīt savas tiesības un pienākumus, kā arī savu svarīgāko pilsoņu tiesību praktisko nodrošinājumu. Padomju ļaužu politiskā izglītība un viņu politiskā apvēršana tālāka paplašināšana ir pats svarīgākais no visiem darbiem vēlēšanu sagatavošanā. Te ir gaidāmās uzvaras zelta atslēga.

Sevišķu nozīmi tādu uzdevumu gaismā iegūst kultūras frontes darbinieku pulcēti priekšvēlēšanu dienās. Nekad citreiz republika nav tik daudz krāšņi gēznotu telpu, kas allaž pilnas skatītāju un klausītāju. Nekad citreiz referents, rakstnieks, māksliniecisks vārda meistars, dejotājs, muzikāls, dziedātājs un citu mākslas novadu pārstāvji nav tik gaidīti viesi pilsetās, ciemos un rajonos. Zināms arī tas, ka tieši māksliniecisks priekšnesums, sniegti pienācīgi idejiskā un profesionālā līmenī, nereti nodrošina citu pasākumu veiksmi. To liecina agrāko gadu pieredze. Par to pašu stāsta pirmie darbi un to rezultāti pašlaik.

Nav un nedrīkst būt tāda kultūras darbinieka, kas varētu palikt nomaļus vēlēšanu sagatavošanas pasākumos. Tikai personisks darbs un personisks piemērs te var apliecināt, kā tas vai cits mūsu biedrs prot dzīvot līdz savas tautas dzīvi un ko ir vērts viņa solījumi, viņa plāni un ieceres. Profesionālajiem rakstniekiem un māksliniekiem, tāpat kā pašdarbības kolektīvu armijai, pašlaik visās vietās un lietās jābūt vēlēšanu aktīvo gatavotāju rindās. Tas nozīmē izpildīt savu pienākumu, veikt savu lemtoto darbu tieši tad, kad tas tautai visvairāk vajadzīgs un kad tā ir gatava ar sevišķu prieku mūsos klausīties un skatīties, mūsu darbus lasīt un par mūsu panākumiem priecāties.

Bet vēlēšanu kampaņa ir liela skola ne tikai pašiem vēletājiem vien. Tā ir nopietna, stingra pārbaude ikvienai organizācijai, tai skaitā arī radošajai organizācijai, ikvienam darbiniekam, tai skaitā arī radošajam darbiniekam. Mūsu ļaudis vienmēr bijuši sveča dīdošanās un parādes kņada. Jo sevišķi tas mums, gatavojoties tik atbildīgam notikumam kā savas Padomju lielvalsts augstākā likumdevēja orgāna vēlēšanas. Tādēļ arī viss, kas mūsu darbā ir kritizējams, pelāms un apkarojams, tieši vēletāju sapulcēs, pārrunās ar viņiem, veicot agitācijas darbu vēletāju dzīvokļos, tika kritizēts, pelts un apkārots. Tādējādi izpaudisies padomju cilvēku tipiskās īpašības: viņu patriotiskā gādība par komunisma celtniecības tempu paātrināšanu, atbildības sajūta par visiem mūsu dzīves novadiem, aizvien pieaugošais kultūras līmenis un daudzas citas. Rakstniekiem, māksliniekiem, viņu pašu radošā darba interesēs, pirmsvēlēšanu dienās jābūt pie vēletājiem, savām acīm jāredz un savām ausīm jādzird, kā runā un spriež par svarīgām valsts lietām vienkāršais padomju cilvēks. Tādējādi uzkrājot dzīves materiālu, radīsies krietns pamats pašas svarīgākās darības problēmas atrisināšanai — mūsu laimēta pozitīvā varoņa tēla radīšanai, kur līdz šim piedzīvota ne viena vien neveiksme.

Gatavojoties vēlēšanām, nemitīgi pieaug visplašāko tautas masu kategoriska prasība pēc jaunām kultūras vērtībām. Jau tagad no visām republikas malām atskan bažu pilns balss par to, ka vēl nav saņemti vēlēšanu plakāti. Agitatori gaida piemērotu literatūru, kur mūsu uzdevumi būtu izskaidroti un pamatot ar pašiem jaunākajiem faktiem. Ar dibinātām pretenzijām pie daudziem kultūras meistariem griežas māksliniecisks pašdarbības kolektīvu dalībnieki, ļābi zinādami, ka skatītāji viņu repertuāru jau redzējuši ne vienreiz vien. Daudz pārmetumu par to bijis jādzird mūsu rakstniekiem un māksliniekiem, mūsu izdevniecību darbiniekiem un poligrafiem līdz šim. Tādi paši pārmetumi atskan arī šodien. Tādēļ pilnos apmēros jāmobillizē mūsu rīcībā esošie radošie spēki līdz ar materiāli tehniskajām iespējām, lai šis un daudzas citas dibinātas prasības apmierinātu.

Pirmsvēlēšanu laikā izraista māksliniecisks pašdarbības aktivitāte dikte nepieciešamību un rada ideālus apstākļus profesionālo mākslinieku šefības nodibināšanai pašdarbības kolektīvos. Tas ir svarīgs priekšnoteikums tautas mākslas līmeņa straujam pacēlumam. Vai maz jāpierāda, ka šim tēlcamajam pasākumam būs paliekoša nozīme ne tikai PSRS Augstākās Padomes vēlēšanās, bet mūsu tautas komunistiskajā audzināšanā vispār? Tas nedrīkst izvērsties īslaicīgā kampaņā. Tam jāklūst par pastāvīgu darbojošos faktoru.

Vēlēšanu diena tuvojas. Aizvien plašākas vēletāju masas aktīvāk un aktīvāk iesaistās to sagatavošanā. Lielā uzvara, ko vēlamies piedzīvot 1954. gada 14. martā, jākalidina šodien. Kultūras meistari, esiet šīs uzvaras kalidinātāji pirmajās rindās!

REPUBLIKANISKAJĀ VĒLĒŠANU KOMISIJĀ TAUTĪBU PADOMES VĒLĒŠANĀM NO LATVIJAS PSR

27. janvārī sapulcējās pirmajā sēdē Republikaniskajā vēlēšanu komisijā Tautību Padomes vēlēšanām no Latvijas PSR.

Republikaniskās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs b. J. Peive iepazīstināja Komisijas locekļus ar uzdevumiem, kā-

di Republikaniskajā vēlēšanu komisijā jāveic saskaņā ar Nolikumu par PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām.

Republikaniskā vēlēšanu komisija Tautību Padomes vēlēšanām apstiprināja Komisijas darba plānu.

Republikaniskās vēlēšanu komisijas Tautību Padomes vēlēšanām no Latvijas PSR

PAZIŅOJUMS

Republikaniskās vēlēšanu komisijas Tautību Padomes vēlēšanām no Latvijas PSR adrese ir šāda:

Rīgā, Komjaunatnes ielā Nr. 11, Latvijas PSR Augstākās Padomes namā, telefons Nr. 2-02-14. (LTA)

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. G.

31. JANVARĪ

Nr. 5 (472)

KULTURAS DZĪVES JAUNUMI

MĀKSLINIECISKĀ PAŠDARBĪBA AGITĀCIJAS PUNKTOS

Rīgas pilsētas Kirova rajona klubu, iestāžu un uzņēmumu māksliniecisks pašdarbības kolektīvs aktīvi piedalās Augstākās Padomes vēlēšanu sagatavošanā, sniedzot daudzu koncertus agitācijas punktos. Noorganizētas 63 māksliniecisks pašdarbības brigades ar 1250 dalībniekiem: 42 māksliniecisks pašdarbības brigades sniegs priekšnesumus Kirova rajona agitācijas punktos, bet pārējās — citos pilsētas rajonos.

Visaktīvāk uzsākuši savu darbu LRAP Kultūras nama, Poligrafiķu centrālā kluba, Ražošanas kooperācijas Padomes kluba deju un dziesmu ansambli un solisti, kā arī Zinātņu akadēmijas dramatisks kolektīvs, artele «Rīgas ekspresis» viru koris, artele «Mākslinieks» viru dubultkvartets un daudzi citi. Paredzēts sniegt apmēram 350 māksliniecisks pašdarbības koncertus.

GATAVOJAS VĒLĒŠANĀM

Baltijas dzelzceļa Ventspils mezgla māksliniecisks pašdarbības kolektīvs gatavojas PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām veiktīem sarīkojumiem. Dziesmu ansambli un dejojāji muzikāla skolas pasniedzējas b. Ozoliņas vadībā iemācījušies 12 jaunās dziesmas, vairākus duetus un virkni tautas deju. Kolektīva dalībnieki jau koncertēju 10. cēla distānces sarkanajā stūrīti un agitācijas punktos.

PIRMIZRĀDE LIEPĀJAS DRAMAS TEATRĪ

Liepājas Dramas teatru notika Tautas rakstnieka Andreja Upīša komedijas «Atrātnes vīrs» pirmizrāde. Lugu iestudējuši teatra galvenais režisors LPSR Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks N. Murnieks un Z. Kopštāls.

IGAUNU NOVELU KONKURSS

Igaunijas Padomju rakstnieku savienības valde izsludinājusi noveļu konkursu. Tā mērķis — darīt bagātāku igauņu literatūru ar jauniem darbiem par aktualām padomju temām.

ČECHOSLOVAKIJAS TĒLOTĀJAS MĀKSLAS IZSTĀDE MASKAVĀ

Maskavā atklāta Čehoslovākijas XIX un XX gadsimta tēlotājas mākslas izstāde. PSRS Mākslas akadēmijas zālēs eksponēti vairāk nekā seši simti glezniecības, grafikas un tēlniecības darbu.

Izstādē pārstāvētas I. Manesa, M. Aleša, K. Bogunja, V. Brožika, B. Gavraneka, D. Skuteckas un citu mākslinieku gleznas. Savus labākos darbus uz Maskavu atsūtījuši arī Čehoslovākijas grafiki.

MULTIPLIKĀCIJAS FILMU SKATE

Maskavas Kino namā notika 1953. gadā ražoto multiplikācijas filmu skate un apspriešana.

So filmu tematika ir ļoti dažāda. Te filmā izmantota ķīniešu tautas pasaka «Drošsirdīgais Paks», Kriļova fabula

«Vārna un lapsa», uzņemtas filmas «Burvju veikals», «Krāsotā lapsa» un citas. Sogad paredzēts ievērojami palielināt multiplikācijas un leļļu filmu ražošanu. Radīs sporta un satiriskas multiplikācijas filmas.

ARCHITEKTU RADOŠĀ KONFERENCE

Kaupā notika Lietuvas PSR Padomju architektu savienības radoša konference, veltīta Kaupas pilsētas Leņina un Stalina prospektu rekonstrukcijas projektu apspriešanai.

Rekonstrukcijas projektā paredzēts, ka jānoplēš vecās koka ēkas un to vietā jāuzcel jauni 4 un 5 stāvu mūra nami. Visas jaunceltnes izveidos skaistu arhitektūras ansambli.

GRĀMATU MĒNESIS BALTĶRIEVIJĀ

Baltķrievijā sācies grāmatu mēnesis. Grāmatu veikali un kioski papildinājušies ar jaunāko literatūru. Komplektējas vaināki tūkstoši specialas literatūras bibliotēku, kas domātas

kolchozu priekšsēdētājiem, brigadieriem, mechanizatoriem un lopkopjiem.

Daudzās pilsētās un rajonu centros organizē grāmatu tirdziņus.

KLAVIERES «KUBAŅA»

Krasnodaras muzikā instrumentu fabrika drīzumā uzsāks ražot klavīres «Kubaņa». Pārbaudei jau izgatavoti pirmie pieci instrumenti. So instru-

mentu skāņējumu muzikā specialisti atzinuši par labu. 1954. gadā fabrika izgatavos 150 instrumentus.

KONKURSS PAR LABĀKO PROJEKTU TRIUMFA ARKAI KIJEVĀ

Kijevas pilsētas Darbajaužu deputātu padomes Izpildu komiteja, Ukrainas PSR Ministru Padomes Arhitektūras pārvalde un Ukrainas Padomju architektu savienība izsludinājušas atklātu konkursu par labāko projektu triumfa arkai, kas veltīta 300. gadadienai kopš Ukrainas atkalapvienošanās ar Krieviju. Arku cels pie Kijevas pilsētas robežas uz Maskavas—Kijevas magistrales.

Triumfa arkas māksliniecisks kompozīcija jāatspoguļo izcilais vēsturiskais notikums — Ukrainas atkalapvienošanās ar Krieviju, ukraiņu un krievu tautas nesatricināmā draudzība, ukraiņu tautas panākumi komunisma celtniecībā.

Par labākajiem projektiem noteiktas naudas premijas. Projekti konkursam jāiesniedz līdz 1954. gada 30. martam.

Agitācijas punkts pie vēlēšanu iecirkņa Nr. 66/28, Kurbada ielā 2-a. Sā agitācijas punkta iekārtošanā daudz darījuši pirmās arodskolas audzēkņi. Priekšplānā atslēdznieks P. Martiņsons, 1. arodskolas audzinātājs V. Beinārs un virpotāja A. Liepnece sastāda sarīkojumu plānu.

M. Treizona uzt.

Vairāk jaunu atziņu un ierosmju kritikā

Atšķirībā no dienas preses, «Karoga» kā mēnešrakstam ir iespējams dot lasītājiem plašākas apceres par dažādām literatūras problēmām, sīkāk, daudzpusīgāk kā no satura, tā formas viedokļa vērtēt darbus, ar bagātīgu, konkrētu analīzi norādot gan uz rakstnieku veiksmēm, gan neveiksmēm. Tādējādi «Karoga» ir jābūt par latviešu padomju literatūras un kritikas virzītāju, veidotāju un audzinātāju. Tas ir liels un atbildīgs uzdevums, kas prasa daudz ierosmes no redaktora, nemitīgu darbu ar autoriem, jaunu kritiķu kadru iekļaušanu žurnāla darbā un viņu audzināšanu.

Žurnāls «Karogs» vairākkārt ast kritizēts par to, ka tas šai ziņā ne tuvu neizpilda savu uzdevumu. Kāds tad ir stāvoklis pagājušajā — 1953. gadā?

Kaut pašķīstot vien aizvadītā gada «Karoga» komplektu, duras acis: redakcija jau pati apzinājusies, ka tai nav oļijs pa spēkam sekmīgi risināt tās problēmas, ko literatūras kritikai izvirzījusi 1953. gadā dzīve — tā rosme, kas sākusies ik mākslas nozarē pēc partijas XIX kongresa un kas tik raksturīga literatūras un mākslas jomā bagātājam pagājušajam gadam. «Karoga» redakcija tāpēc mēģinājusi — gan sekmīgi, gan mazāk sekmīgi — dažādi izlidzēt. Par to visuskratākāk liecina it prāvis, agrākos gados «Karoga» nerēdzēts, literatūras jautājumiem veltītais tulkoto darbu skaits. Tomēr tulkotie raksti, lai arī cik tie vērtīgi un ierosinoši būtu, neanalizē mūsu republikas literatūras parādības. Bet bez tā nekādi iztikt nevaram. Bez tā nepavisam nav iespējama mūsu literatūras dzīves tālākvirzīšana. Ko šai ziņā atrodam «Karoga» pagājušajā gadā?

Pirmkārt mināms K. Ozoliņa kaujinieciska cīņas spara caurstrāvētais raksts «Par dažiem latviešu padomju literatūras un kritikas attīstības jautājumiem», kurā runāts par tipizāciju, literāro meistarību un stāvokli mūsu kritiķā. Raksts uzrakstīts ar publicista kaismi, kā, diemžēl, tik bieži pieļūkst mūsu kritiķu un recenzentu valrumam. «Karoga» ievietoti divi A. Upiša raksti «Proletariskā realisma pamatlicis darbs» un «Tulkojuma loma literatūras daļradē» — abi ar mūsu dižajam literatūras vecmeistaram piemētošo atziņu bagātību. Ja vēl nosaucam V. Meļņa rakstu «Socialistiskā realisma stālniekie pamati» un pāris citu — tad tas arī ir viss, kas šai ziņā ievērojams cieniņš. Minētajos rakstos sajūtamā rūpes par mūsu literatūru un tās attīstību.

Tiesa, «Karoga» ir vēl virknē saistošu, sakarā ar atceres dienām ievietotu rakstu par revolucionarajiem demokrātiem, par krievu literatūras meistariem Černiševski, Nekrasovu, Tolstoju, Majakovski. Bet kā būtisks trūkums atzīmējams tas, ka šie raksti nav ciešāk saistīti ne ar mūsu literatūras un sabiedriskās domas vēsturi, ne arī ar mūsu literatūras šodienas attīstības jautājumiem. Bet to vajadzētu darīt. Tad šis

Dažas piezīmes sakarā ar 1953. gadā «Karoga» ievietotajiem kritiskajiem rakstiem

J. KALNIŅŠ

atceres dienas nebūtu tikai vēsture, bet palīdzētu dziļāk izprast mūsu pagātni, kalpotu literatūras un kritikas tālākam sakopojumam. Šobrīd šai ziņā šie raksti ir stipri atturīgi. Tas sakāms tikai par S. Nikiškina cītādī ļoti pārskatāmi uzrakstīto apcerējumu par Majakovski, M. Abolova rakstu «Majakovska satīra» un citiem.

Pārlasot «Karoga» ievietotos rakstus un recenzijas par mūsu oriģināl-literatūru, jo spīgri atklājas tā vispārējā kaite, ar ko slimo mūsu kritika. Mūsu kritika baidās — izdarīt plašākus vispārīgākus, kaut cik būtiskākus pārdīt literatūras un dzīves ciešo kop-sakarību, tā vāji cīnās par tām idejām, ko izvirzījis rakstnieks, tā bieži vien pietrūkst principāla vērtējuma, kas liecinātu, ka kritiķim kaistu sirds par mūsu literatūras tālāku attīstību. Pavisam vāji kritikas sasaista atsevišķa literatūras darba analīzi ar pārējo literatūru, ar paša rakstnieka daļradi, neizdara principālu secinājumu. Līdz ar to šāda kritika gausām maz palīdz autoram. Ja, piemēram, Andrejs Upišs savā apcerē, runādams par tulkojumiem, izvirza veselu jautājumu loku kā par pašiem tulkojumiem, tā arī par tulkojumu nozīmi rakstnieka amata meistarības apgūšanā, tad veselā virknē kritisku rakstu un recenziju to autori ne pieļauj nekad tālāk par aplūkojamo darbu un līdz ar to kļūst par komentētājiem un pasīviem vērtētājiem. Līdz ar to lielā mērā no dzīves atrausis arī pats aplūkojamais darbs.

Šādu kritisku rakstu un recenziju «Karoga» nav mazums. Lūk, piemēram, V. Kaupuža raksts «Jauno rakstnieku almanachs» (2. num.). Recenzijas pirmajā rindkopā V. Kaupužs raksta: «Iznācis jauno literatūru almanachs. Ar lielloku interesi mēs ņemam rokās šo grāmatu, cerot tanī atrast darbus — dzejas, poēmas, stāstus, lugas utt., kas liecinātu par jaunu spēku ienākšanu mūsu literatūrā». Bet, almanachu izlasījis, viņš it kā nemaz nepamanā, ka, ar ļoti mazliet izpētītiem, almanachā ievietotie darbi presē jau bijuši iespiesti un kā tādēļ lasītājam gan rodas jautājums — kā to gluži pareizi norādīja, rakstot par šo almanachu, žurnāls «Zvaigzne» — kāpēc almanachā vajag savākt kopā to, kas jau agrāk nodrukāts. Nedaudz tālāk V. Kaupužs raksta, ka almanachā nav ievietoti O. Gērmanes, R. Pormaja un vairāku citu jauno autoru darbi. Bet te atkal jo kļūsti izpaužas, ka šai recenzijai ir konstatējošs un ne cīņas raksturs. Recenzents pat necenšas izdarīt secinājumus, kāpēc gan almanachā nav pārstāvēti daudzi jaunie autori, nepaanalizē, kā nokārtota šā almanacha izdošana, bet konstatē vienīgi, ka autoru trūkuma dēļ almanachs kļuvis vienpusīgs, nesamērīgs. Tā jau pašā sākumā recenzents no cīnītāja kļūst par vērotāju, konstatētāju. Tas varbūt ir sīks piemērs, pret kuru var dažādi atrunāties un aizbaidināties, bet, diemžēl, mūsu kritikai raksturīgs. Tālāk recenzents

ist pakavējas pie viena autora, otra, par katru pateikdams nedaudzas rindas. Nekādas problēmas te nav izvirzītas, trūkst jauno autoru darbu dziļākas analīzes. Un tā nepavisam nav tikai recenzenta vaina. Acīm redzot redakcija izlaidusi no redzesloka, ka tieši jauno autoru darbi vērtējami ar vislielāko rūpību, sevišķa uzmanība pievēršama viņu audzināšanai. «Karoga» kritikas daļā vispār maz uzmanības veltīts jaunajiem rakstniekiem.

Līdzīgas nelaiņas ir arī, piemēram, A. Talcis rakstam «Iste stāsti bērniem pagājušajā gadā» (2. num.). Te, gan jau nedaudz garākā rakstā, recenzents mēģina analizēt ik stāstiņu, taču nevaram izprast, kas īsti kurā stāstiņā labs un kas slikts. Piemēram, A. Talcis raksta: «Voldemars Branks mēģinājis risināt ļoti svarīgu temu par pionieru vadītāja lomu skolā. To, ka stāstam nav īsta satura, norāda jau virsraksts — «Skolā». Zem šī virsraksta var palikt visu ko, kas parasti notiek skolā».

Voldemars Branks savā stāstā nav pratis atnest mazsvarīgu un apstāties tikai pie paša galvenā, tipiska. Juris Graudiņš — nerātāis zēns, bet krietnais zīmētājs, un Velta — pionieru vadītāja, — kas ievirza zēna intereses pareizā gultnē, ir raksturīgi mūsu skolas apstākļos, bet šos lielos faktus autoram vajadzēja prast atšķirt no mazsvarīgiem. Tad būtu iznācis lielisks, jauks stāstiņš par pionieru vadītāju un apdāvinātu zēnu, kas līdz tam nebija atradis savu īsto vietu. Brankam tas ir pa spēkam... Bet acīm redzot redakcija autoram nav palīdzējusi.

Starp citu, kāds gan iemesls apšaubīt, ka ar virsrakstu «Skolā» nevar uzrakstīt labu stāstu. Bet tālāk. Vai gan no citētā teksta — un tas ir viss, kas par šo V. Branka stāstu teikts — var izprast, kas tad īsti ir tas mazsvarīgais, ko V. Brankam vajadzējis atnest un kur redakcija autoram nav palīdzējusi? Tā taču ir runāšana zīlā gaisā, bet ne nopietns vērtējums. Līdzīgas piemērus šajā rakstā atrodam vairākus. Recenzents nesaskata un neparāda būtiskās veiksmes un trūkumus, neizvirza problēmas, bet sāk laipot pie katra stāstiņa, dažos teikumos tos paslavēdams vai peldams, bet galu galā pavisai novērtēdams. Te kritiķis, aplūkodams veselu literatūras novadu, nav aktīvs cīnītājs par literatūras attīstību, bet aprobežojas ar komentētāja lomu.

ka likvidēta monarchija un pieņemta republikaniska konstitūcija. Karā izpostītā Itālijas ekonomika strādnieku, tehniku, inženieru pūlīņu rezultātā sāka atplaukt. Tika gādāti plašas agraras reformas projekti, izstrādāti efektīvi pasākumi cīņai pret bezdarbu. Itālijai pāvērsis plats nacionālās atdzimšanas ceļš.

Taču drīz vien pastāvīgi pieaugošos apmēros sāka izpausties ASV spiediens uz Itāliju. To ievēlka «Maršala plāns», pēc tam Atlantijas blokā. Itālijas ekonomika sākās jauns panikums. Strauji pieauga izdevumi militārām vajadzībām, Arzemu agentūra sašķēla nācijas vienotību. Reakcijas spēki mēģināja noorganizēt uzbrukumu demokrātiskajam organizācijām.

Kad kara propagandisti un sludinātāji atkal ierunājās par apbruņošanu un kara bazēm, kurinot naidu starp tautām, kaldinot agresīvus militārus blokus, Gadžero stājās to rindās, kas cīnījās par mieru un tautu draudzību.

Si pati šaurā konstatēšana raksturīga arī daudzām citām recenzijām. Piemēram, V. Klivers, rakstīdams par I. Lēmaņa grāmatas «Pa dzīves ceļiem» III daļu, gandrīz pusi savas recenzijas veltī grāmatas satura pastāstījumam.

Liels «Karoga» kritikas nodaļas trūkums ir tas, ka tas darbā maz piedalās mūsu ievērojamākie literāti. Valrums rakstnieku it kā uzskata par normālu parādību to, ka viņi nemaz neizsakās par tām dažādām problēmām, kas viņus nodarbina, rakstot romānus, stāstus, lugas, dzejas. Šai ziņā ikviens, kuram rūp literatūras attīstība, varētu mācīties no Andreja Upiša, kas visu mūžu ar lielu principālīti strādājis arī kritiķā.

Pēdējā laikā tika saasināta uzmanība par satīras, tipizācijas, dramaturģijas konflikta un citām problēmām, bet, spriežot pēc preses un pirmām kārtām pēc žurnāla «Karogs», tas viss mūsu rakstniekiem pagājis it kā garām. Bet tieši viņiem šai gadījumā vajadzētu runāt, vajadzētu rakstīt par izvirzītajām problēmām. Tad izraisītos domu apmaiņu, diskusiju. Tagad tik vien gandrīz ir, cik kaut kas atbalsojas no centrālās preses, vērojama kaut kāda inerta nogaidīšana: sak, lai jau kaut kur, piemēram, Maskavā, strīda jautājumus noskaidro, citādi vēl kāds vārds var izsprukt apīpams. Bet ne jau no diskutējamā jautājuma iztirzāšanas ciešu lasītājs. Tas pirmām kārtām cieš no tā, ka joprojām mums parādās pēlēcīgi uzrakstīti, neinteresanti darbi. Un tas ir šis neatsaucības un pasivitātes galvenais launums. Pirmām kārtām «Karoga» redakcijai būtu jācīnās par to, lai rakstnieku pasīvīti pārvarētu.

Diezgan daudz sanāksmes un apspriedes runāts par latviešu padomju dramaturģiju, par tās trūkumiem, bet vēl līdz šai dienai nav parādījies nevienš plašāks raksts, kur būtu rūpīgi analizēti sasāpējušie jautājumi, izanalizēti konkrēti latviešu padomju rakstnieku darbi, pārrunātas konkrētas problēmas.

Bet, ka mūsu rakstniekiem ir ko teikt par tām problēmām, ko izvirza dzīve, liecina, piemēram, Fr. Rokpeļa raksts «Dziesmu tekstu jaunrades jautājumi» (8. num.), kur lietiski pārrunātas problēmas, kas saistās ar masu dziesmu tekstu sacerēšanu. Bet šādu rakstu vajag vairāk, par visdažādākajiem literatūras jautājumiem.

Diskusijas kārtībā «Karoga» ievietots K. Krauliņa raksts «Dažas piezīmes par Raiņa daļrades metodi» (9. num.). Patiešām, šoreiz izvērsās diskusija, bet, šķiet, tādēļ, ka raksta autors it kā tišām sajauce skaidras lietas un galu galā gribo vai negribo noniecinā Raini. Pēc K. Krauliņa domām, Rainis savas daļrades otrā pusē uzskata, ka «māksla, daile nav no šīs pasaules». To nu raksta autors, starp citu, mēģina pierādīt ar dažām vietām no lugas «Spēleju, dahcoju», pavisam ignorēdams, ka šis darbs savā pamatā vērsas pret vācu iebrocējiem, tātad ir cīņas ierocis pret

lenalidnieku. K. Krauliņš «aizmirst» arī Raiņa kaujinieciskos Maļa dzejoļus, kas rakstīti divdesmitajos gados un kas liecina, ka Rainim māksla kalpojusi dzīvei. Cik katreiz tas noticis sekmīgi, iedarbīgi, tas ir cits jautājums, bet cenšanās formāli samēklēt pretējo noved pie Raiņa apmelošanas. Ka Raiņa daļrades metodes jautājumi pārrunājami, pret to nav ko iebilst, bet iebilstams pret to jucekli, ar kādu šo diskusiju ievada pirmās raksts.

Pārlietu vienpusīga, nabadzīga «Karoga» teatra recenziju nodaļa. «Karogs» cenšas atzīmēt visu, kas vien jauns mūsu teatru dzīvē. Bet visas recenzijas tie jau tīri formas ziņā vien ir kā nometītas, viss vienādi nozīmīgs un svarīgs. Bet tieši «Karoga» bija iespējams dot par nozīmīgākām izrādēm jo plašus rakstus, kur būtu rūpīgi analizēti kā režisora, tā aktieru sniegums. Dienas presē tas nav iespējams, un tā plašāks skatuves mākslas problēmu un konkrētu izrāžu iztirzājums mums pavisam izpaliek.

Kā izņēmums atzīmējams P. Pētersona raksts «Pret pēlēcību teātrā mākslā», kas laikam ir tas labākais, saturīgākais, kas pēckāra gados par mūsu skatuves mākslas meistarības problēmām parādījies.

Nespēja pārrēdzēt plašākus apvārsņus, jaunu vērtīgu atziņu un ierosmju trūkums, tas ir viens no būtiskākajiem mūsu kritikas trūkumiem. Tas pilnām attiecas arī uz šo rindu autoru. Ne jau ar katru kritiku vai recenziju jāmeģina atklāt kaut kādu «jaunu Ameriku», bet katrā gadījumā kritikai jābūt cīnītājam par to, lai augtu rakstnieks un lasītājs. Daudz te būtu arī līdzēts, ja «Karoga» darbā aktīvāk būtu iekļauti rakstnieki.

Atzīmējams, ka ievērojamu daļu rakstu žurnālā devuši jauni autori, no kuriem dažādu vārdu presē ieraudzījām tikai pagājušajā gadā. Tas arī dažkārt ir cēlonis tai nebrīvībai, plašāka skatījuma trūkumam, par ko minēts iepriekš. «Karoga» uzdevums viņus audzināt, rosināt, izteikties drosmīgāk, atrastītāk.

Nobeidzot daži vārdi par latviešu literatūras vēstures jautājumiem. Tieši «Karoga» būtu ierādāma daudz lielāka vieta. Nevar teikt, ka te nebūtu gluži nekā. Ievietoti vairāki rūpīgi uzrakstīti K. Kuņģiņa raksti, plašs B. Barševskas raksts «Garlība Merķeļa cīņa pret reakciju literatūrā», bet tas ir pārāk maz. Mūsu literatūrvēsture vēl ne mazums neskaidru jautājumu. Prakse, kad par atsevišķiem autoriem raksta tikai sakarā ar viņu atceres dienām, pozitīva var dot ļoti maz. Kāpēc «Karogs» plašāk nevarētu atspoguļot to darbu, kas veicams un ko veic literāri manojuma marksistiskā novērtējumā? Arī tas sekmētu mūsu literatūrzinātnes attīstību, un «Karogs» te nepavisam nedrīkst stāvēt nomajus.

Starptautisko Staļina Miera premiju laureāti

ANDREA GADŽERO

1950. gada novembrī otrā Vispasaules miera piekritēju kongresa tribīnē uzņāca jauns italiešu garīdznieks Andrea Gadžero. Viņš pateica:

— Atkal visā pasaulē atskan aicinājumi sākt karu. Pastāv spēki, kas acīm redzot vairāk par visu citu ieteicēti atraut laudis no viņu mierīgā darba un atkal piespiest viņus karot... Mums nav tiesību ieslgt grūtīdībā, jo laudis gaida mūs. Mēs ierādāmies no visām pasaules zemēm, esam dažādu konfesiju piederīgie, bet mums ir viens mērķis... mūsu kopīgais pienākums — sasniegt pilnīgu vienotību, aizstāvēt mieru...

Andrea Gadžero ieradās Varšavā tās delegācijas sastāvā, ko bija sūtījis Itālijas pilseta Dženova.

Tiesī Dženovā — Itālijas lielajā ostas pilsētā — jaunais garīdznieks bija sadūries ar vienkāršo cilvēku nabadzību, postu un asarām. Kara gados Gadžero bez jebkādam ierunām pievienojās nacionālās pretošanās kustībai. Ligurijā un stājis Itālijas partizānu un patrijotu rindās, kuri bija sākuši atbrīvoties no hitleriskajiem okupantiem. Jau toreiz, piedaloties nacionālās atbrīvotības cīņā, Gadžero saprata, ka nepieciešams sadarboties visiem īstiem demokrātiem —

komunistiem, socialistiem, katoļiem, bezpartejiskajiem; viņš saprata, ka tautas spēks ir tās vienotība.

Andrea Gadžero pašam nebija lemts sagaidīt Itālijā dienu, kad generalis fon Meinholds — vācu karaspēka virspavēlnieks Ligurijā — strādnieka komunistu Remo Skapini, Dženovas nacionālās atbrīvotības komitejas priekšsēdētāja, klātbūtnē parakstīja aktu par bezierunu kapitulāciju: 1944. gadā fašisti apcietināja Gadžero.

Pēc ilgas mokošas spīdzināšanas viņš stājas speciāla tribunāla priekšā. Viņu nosūtīja uz Mauthauzēni, nacistu bāzē no nāves nometni. Tikai reāls atgriešanās no turienes: cilvēki, kas nokļuva Mauthauzēnē, bija lemti lēnai nāvei. Taču ne spīdzināšanas, ne ciešanas nespēja salauzt Gadžero gribu.

Beldzās karš. Kopā ar simtiem tūkstošu italiešu, kurus atbrīvoja no nacistu nometnēm, no hitleriskās katoļtoras atgriezās dzimtenē arī Andrea Gadžero.

Un, lūk, viņš atkal bija Dženovā. Tāpat kā atbrīvotības kara laikā, viņa pūlīpi bija veltīti tam, lai stiprinātu vienotību dženoviešu vidū. Tolaik Itālijā vēl bija saglabājusies visu to spēku vienota fronte, kas bija cīnījusies pret fašismu un vācu okupantiem. Ti-

Ejot pa krastmalu, viņš bieži redzēja Dženovas līcī stāvam karā kuģus ar ārņemju karogiem mastos. Viņš redzēja, kā no šiem kuģiem izkāpj Itālijas zemē sveši kareivji, kā lido par pilsētu svešās lidmašīnas, bet osts izkrauj ieročus, kas saražoti viņpus okeana. Itālija, kas vēl nebija atspīrgusi pēc briesmīgās nacionālās katastrofas, kurā to bija iegrūdis alzvādītāis karš, atkal runāja par karu...

Italiešu tauta cēlās cīņai pret jauno kara draudiem, kas ilgstoši un stabili mieru. Sajā cīņā atkal izveidojās vienota jauzu fronte, neatkarīgi no viņu reliģiskās un politiskās piederības. Andrea Gadžero bija kopā ar miera piekritējiem. Viņš gāja uz to sapulcēm, piedalījās diskusijās. «Mani dzīvas ir atmiņas par tūkstošiem manu biedru ciešanām, kuri manā acu priekšā zaudēja pēdējos spēkus un izdzisa nāves nometnēs, — viņš rakstīja. — Man likās, ka mani bīda uz priekšu ļoti daudzu sieviešu un ļoti daudzu bērnu bēdas. Postām, kur es redzēju, nebija robežu. Lūk, tāpēc nekas ne spēja apstādināt mani cīņā par mieru.» 1950. gadā Andrea Gadžero līdzpilsotī parādījā viņam augstu godu — viņš pārstāvēja Dženovu otrā Vispasaules miera piekritēju kongresā, un šajā kongresā viņu ievēlēja par vienu no Itālijas pārstāvjiem Vispasaules Miera Padomē. No Varšavas Gadžero atgriezās ar ciešu pārliecību, ka pilnīgi iespējams kopā ar citu zemju

pārstāvjiem nospraust kopīgus ceļus cīņai par mieru.

Viņa līdzdalība Varšavas kongresā nepalika nepamānita. Pret Gadžero vērsās vājās. 1953. gada marta beigās Vatikāna svētās kancelejas kongregācija izdeva oficiālu dekretu, pavēlot Gadžero izbeigt jebkāda veida cīņu par mieru, attēkties no nodarbošanās ar sociālām un politiskām problēmām. Andrea Gadžero nepaklausīja baznīcas varas iestāžu pavēlēm, un 10. maijā Vatikāna avīzes «Osservatore Romano» pirmajā lappusē parādījās šis svētās kancelejas rīkojums par Andrea Gadžero izslēgšanu no priesteru kārtas.

Taču arī šis baznīcas varasvīru solis neapstādināja viņu. Ar vēl lielāku enerģiju viņš veltī visus spēkus savas dzīves mērķim — miera aizstāvēšanai.

Uzzinājis, ka viņam piešķirta Starptautiskā Staļina premija «Par miera stiprināšanu starp tautām», Andrea Gadžero intervijā laikraksta «Paeze» korespondentam paziņoja: «Es domāju, ka šis apbalvojums ir lielāka par lailizgājām un neparastajām iespējām, kādas paver mums cīņa un pašuzpuvēršanās miera vārdā, savstarpējās cieņas pilnas jauzu sastapšanās vārdā un tautu draudzīgas koeksistences vārdā».

Andrea Gadžero tic cilvēkiem, viņu saprātam un labajai gribai. Miljonu italiešu laimes vārdā Andrea Gadžero turpina savu cildeno darbību, aizstāvēt mieru.

V. Petrova

Standarts

Sākam stāstu par vienkāršām lietām. Par vienkāršiem un vajadzīgiem, labiem un glītiem priekšmetiem, kuri jau sen varēja būt atrodamā veikalos, bet...

Un tā, jau pašā sākumā — «bet!» Arī stāsta tiks runāts ne tik daudz par priekšmetiem kā tieši par šiem «bet», kuriem pa lielāku daļu ir sava adrese un nosaukums.

1. Vārds ir jātur

Rīgā, Kirova un Veidenbauma ielas stūrī, ir ne visai izskatīgs divstāvu nams. Apakšējā stāvā atrodas puķu veikals, augšējā — iestāde, kuras izkārtne lasām: «Vissavienības Tirdzniecības palatas Latvijas PSR nodalījums». Šajā iestādē var redzēt daudz interesantu lietu. Te foto palielinātāji un bērnu ratīši; brīnumkatliņi un saistošas rotaļlietas; velosipedi un mašīnas kauliņu izspiešanas no ķiršiem... Grūti būtu uzskaitīt visu, kas atrodas šeit paraugu izstādē.

Dažreiz viens otrs no šiem paraugiem pārceļ no izstādes stendiem uz Rīgas rūpnīcu un arteļu cehiem. Lai gan ne bieži, tomēr gadās arī tā, ka paraugi šurp atgriežas kopā ar saviem līdziniekus — priekšmetiem, kas izgatavoti atbilstoši paraugiem. Vēl retāk gadās, ka šie līdzinieki atrodami veikalos plauktos. Toties, par nožēlu, daudz biežāk pēc dažu mēnešu prombūtnes atgriežas atpakaļ paši paraugi... Un labi, ja tie atgriežas veseli. Nereti bijis tā, ka jauna, glīta priekšmeta vietā izstādē jāņem salauzts krāms...

Pastāv šāds jaunu paraugu lievešas veids ražošanā. Tirdzniecības palata ar savu uzdevumu noslēdz līgumu par paraugu izgatavošanu un jaunu produkcijas veidu lievešas ražošanu. Līgums tiek noslēgts pēc visiem noteikumiem — ar konkrētām saistībām, noteikumiem termiņiem. Tirdzniecības palatā glabājas ne mazums biezu vāku, kas bāzīnā plebāzī šādiem līgumiem. Tam seko vēl piecas lappuses garš saraksts, kurā minēti četrdesmit dažādi uzdevumi un daudzi desmiti vajadzīgu priekšmetu nosaukumi. Šis dokumenta sākas — «Spēkā esošo līgumu saraksts».

Nevar teikt, ka tas būtu precīzs apzīmējums. Pareizāk būtu, ja to nosauktu par «dīkā stāvošo līgumu sarakstu». Un tiešām, par kādu gan līgumu «spēku» var runāt, piemēram, attiecībā uz rūpnīcu «Jaunais komunars», kura jau no 1949. gada «apgūst» durvju atslēgu, durvju un logu bultu ražošanu? Jau sen pagājuši visi termiņi — kā sākotnējie, tā arī vēlāk pieņemtie (pēdējais — 1954. gada 1. janvārī), bet «Jaunais komunars» nekādi nevar izgatavot kaut vai šās vienkāršās produkcijas paraugus. Kļūst launas valodas, ka rūpnīca, izlaižot pirmos paraugus, gatavoja atzīmēt piecu gadu «jubileju» savam līgumam ar Tirdzniecības palatu.

Pagājušā gada decembrī palika četri gadi, kopš noslēgts līgums ar Popova vārdā nosauktu rūpnīcu. Rūpnīca apņēmas izgatavot bārdas naziņu asināmo un izslēdzēju-releju kāpņu telpu apgaismošanai. Cetur gadu laikā rūpnīca spēja apgūt vairāku jaunu radiouztvērēju tipu ražošanu, drīz sāks izgatavot televīzijas aparātus, bet izpildīt līguma saistības ar Tirdzniecības palatu nekādi nevar. Tiesa, asināmā paraugs tika izgatavots, bet ar to arī viss beidzās. Bet, kā paziņojis rūpnīcas direktors b. Dirīšs, stāvoklis nemainīsies arī turpmāk.

Kādej? «Ministrija atbrīvoja mūs no šīm saistībām...» — saka b. Dirīšs. Viņš uzskata, ka ar to jautājums izsmelts. Protams, kas gan var būt vieglāk, kā noņemt saistības, bet patērētājs ne asināmos, ne izslēdzējušā tā arī nesaņēms.

Līgums ir apņemšanās, vārds, ko fiksē dokumenti, bet cilvēki, kas sevi cieni, doto vārdu tur. Citāds uzskats par to acīm redzot ir daudzu Rīgas

Sajā improvizētajā vitrinā redzama neliela daļa no priekšmetiem, kurus varētu izgatavot, bet, diemžēl, neizgatavo Rīgas uzņēmumi. Gaida kreisajā malā redzama rīve-dārzāju griezējs, ko arteļi «Sarkanmetals» sola sākt ražot tikai rudenī. Blakus — alumīnija trauki ar lakotiem tērauda rokturiem, kā arī gaiši emaljēti trauki. Kādreiz tādas ražoja rūpnīca «Darba spars»... Attēlā redzama rotaļlieta «Traktors». Arteļi «Trīciennieks» par to savā laikā saņēmis premiju. Tagad arteļi derētu sodīt, ka tādas rotaļlietas valrs neizgatavo. Pa labi augšā — arteļi «Spars» izgatavotie glīti mājas apavi, kurus nekur nevar nopirkt... Attēlā parādīti arī citi jauki priekšmeti, bet... visi tie ir tikai paraugi...

uzņēmumu vadītājiem, kuri vieglprātīgi uzņem saistības, bet vēlāk pilda tās cīkstēdami, bezgala lēnām, vai arī pavisam nepilda. Biedru Dirīšu paglāba ministrija, bet, lūk, arteļa «Sarkanmetals» priekšsēdētājs b. Sanders atbilda citu aizbildinājumu: viņš ir jauns darbinieks un līgumu nav slēdzis... «Zemteksts» skan šādi: es taču nevaru atbildēt par to, ko pastrādājuši mani priekšgājēji! Taču, par cik līgumu noslēdz nevis personīgi ar priekšsēdētāju, bet gan ar arteļi, nākas par tā izpildi atbildēt.

Biedram Sanderam ir arī citi aizbildinājumi. Vēl 1952. gadā arteļi noslēdza līgumu par foto palielinātāja izgatavošanu. Attiecībā uz to b. Sanders paziņoja: «Nav mūsu profils!» Šajos vārdos saklausāma zināma rezonanse, jo arteļi «Sarkanmetals» ir specializēties alumīnija trauku izgatavošanai. Starp katliņiem un foto palielinātājiem tiešām liela atšķirība, bet līgums taču tiek noslēgts uz brīvprātības pamatiem.

Jāpiezīmē, ka šim arteļim ir vēl otrs, pirmais diviem gadiem noslēgts līgums par septiņu veidu dažāda tīpuma katliņu izgatavošanu. Lūk, tas jau ir jūsu profils, biedri Sanderi! Un tomēr, katliņi netiek izgatavoti un arī no šā līguma arteļa priekšsēdētājs atsakās. Tiesa, viņš sola otrā ceturksnī sākt kombinētā katliņa-pannas izgatavošanu, bet tas pagaidām ir tikai solījums. Arteļim «Sarkanmetals» jāizgatavo arī ļoti vajadzīgais saimniecības priekšmets: mehāniskā rīve-dārzāju griezējs. Paraugi jau gatavi, bet to masveida ražošanu arteļis paredz tikai augustā, lai gan termiņš bija — pagājušā gada 31. decembris.

So Tirdzniecības palatas parādnieku jeb, pareizāk, patērētāju parādnieku sarakstu varētu turpināt vēl diezgan ilgi. Bet arī triju piemēru diezgan, lai secinātu, ka uzņēmumu vadītāji netur savu vārdu. To sekmē tas apstāklis, ka līgumiem nav nekāda juridiska spēka, nav paredzētas nekādas sankcijas, ka tiem ir tīri morālas apņemšanās raksturs. Bet vai ar to nepietiek?

2. Nedrīkst apbēdināt bērnus

Nevenlā zemē bērniem nevēlami tik daudz uzmanības kā pie mums. Viņiem tiek celtas mazbērnu novietnes un konsultācijas, skolas un pilis, kurortu pilsētiņas un dzelzceļi... Neviens mūsu zemē nedrīkst apbēdināt bērnus, un, ja atrodas tādas personas, kas kaut ko tādu atļaujas, — tad šādi atsevišķi gadījumi tiek sabiedriski nosodīti, ja vajadzīgs — ķeras arī pie bargākiem līdzekļiem...

Bet, lūk, ir vesela virkne pieaugušu, apzinīgu «tēvoču», kas nebaudās ne sabiedriskās domas, ne tiesas un

pastāvīgi apbēdina maziņos padomju pilsoņus. Neticami, bet fakts!

Gādība par bērniem caurstrāvoja pagājušajā gadā pieņemto republikas valdības lēmumu, kurā bija teikts, ka vietējās rūpniecības uzņēmumiem un ražošanas kooperācijai jāizgatavo bērnu rotaļlietu simts jauni veidi. Šajās dienās izdarītā pārbaude parādīja, ka no šā skaita pārdošanā atrodamas tikai vienpadsmit dažāda veida rotaļlietas. Vietējās rūpniecības uzņēmumi apguva 3 (trīs!) rotaļlietas, bet ražošanas kooperācijas arteļi pārejās astoņas... Tiesa, rotaļlietu paraugu bija izgatavots vairāk, vēl 21. Bet ar šiem paraugiem acīm redzot rotaļlietas paši uzņēmumu vadītāji, bērni tas neredz.

Ir tāda rotaļlieta, ko vienkārši var lūkot sauc par «klucišiem». Jāpiebilst, ka tā nav tikai rotaļlieta vien. Alfabetā kluciši ir tie, ar kuru palīdzību bērns sāk mācīties lasīt. Bet cik daudz priekā bērni gūst no klucišiem, saliekot bildītes! Taču mūsu republikas bērniem šādas iespējas nav.

Kas var būt vēl vienkāršāks par šādu primitīvu rotaļlietu. Lai izgatavotu klucišus, ir vajadzīgi: a) sauss koks, kas sažāgēts mazos kubos; b) tipogrāfijā iespiesti burti vai bildītes; c) lime. Un tas ir viss. Koka Latvijā diezgan. Vēl vairāk: zināms, ka daudzos mēbeļu un citos uzņēmumos sadedzina kā atkritumus sausus koka gabalus, no kuriem var izgatavot šādus klucišus. Pietiekama pieņemšana ir arī poligrāfiskā bāze. Arī limes netrūkst... Vienīgais, kā trūkst, ir laba griba, vēlēšanās izgatavot klucišus bērniem.

Lūk, piemērs. Arteļi «Dzintene», kas ražo virkni rotaļlietu, pagājušā gada jūnijā noslēdza ar Tirdzniecības palatu līgumu par klucišu izgatavošanu. Tajā pašā laikā tika noslēgts līgums arī par daudz sarežģītākas rotaļlietas — metala konstruktora izgatavošanu. Konstruktoru jau izgatavo, bet klucišus — ne. Arteļa priekšsēdētājs b. Bašs to motivē ar to, ka arteļi nav... kokapstrādes ceha. Bet vai gan koka klucišu izgatavošanai katrā ziņā vajadzīgs īpašs cehs? Liekas, pat viens primitīvs darbgalds un viens galdnieks varētu apgādāt arteļi ar šādiem «sarežģītiem» pusfabrikātiem. Bet var liet citu ceļu — sadarbīties ar tādiem uzņēmumiem, kur ir attiecīgā iekārta...

Klucišiem vispār nav veicies. Vēl pagājušā gada martā uz savu iniciatīvu tos sāka izgatavot arteļi «Standarts» (priekšsēdētājs b. Nikolajevs). Pasūtīja zīmējumu septiņās seriēs, krāsainu alfabētu, ielūgūdija šajā pasākumā līdzekļus. Zīmējumu apstiprināja, nodeva tos litogrāfijā, bet... papīra arteļim nebija un pasākums izjuka. Iznāk, ka vienā arteļi nav koka, otrā — papīra, bet bērniem — rotaļlietu. Starp citu, arteļim «Dzintene» papīrs ir tāpat kā arteļim «Standarts» ir priekšzīmīgs kokapstrādes cehs... bet isto lemeslu arteļu vadītāji noklusē: konstruktors maksā 35 rubļus, bet kluciši daudz lētāk. Vai šiem apsvērumiem nav izšķiroša loma tam, ka kluciši nav atrodamā veikalos?

Kluciši ir viens no raksturīgākajiem, taču ne vienīgais piemērs. Rīgas pilsētas Proletarietu rajona rūpnieciskās (direktors b. Liepiņš) jau trīs gadus «apgūst» bērnu šujmašīnas ražošanu. No 24 nepieciešamajiem spiedogiem jau izgatavoti 18, bet pārējos 6 nekādi neizdodas izgatavot, kaut gan šajā lietā ieguldīti pāri līdzekļi. Starp citu, nav nekādas garantijas, ka arī pēc

visu spiedogu izgatavošanas šo rotaļlietu sāks ražot. Tas pats Proletarietu rajona rūpnieciskās pilsētas trim gadiem izgatavoja skolnieku penāla paraugus, kas tika atzīti par labiem un rūpnieciskajam pat piešķirta premija. Bet paraugi tā arī palika paraugi, līdz veikāliem penāli nenonāca...

Gadās arī pavisam bargi «tēvoči», kā, piemēram, rūpnīcas «Varonis» vadītāji. Senāk, kaut arī ar grūtībām, rūpnīca tomēr nelielā daudzumā ražoja gumijas rotaļlietas pēc novecojušiem modeļiem. Šos modeļus no ražošanas izņēma, bet pēc tam, kād Ministru Padome bija pieņēmusi minēto lēmumu, rūpnīca apņēmas izlaist jauna parauga rotaļlietas. Neraugoties uz to, ka Tirdzniecības palatas sēdē izteicās rūpnīcas galvenais inženieris b. Sudņiks un ministrijas inženiere b. Molčanova, — «bērnu rotaļlietas «Varonis» neizgatavoja un neizgatavos...» lemesls? Nav mūsu profils...

Arteļi «Mākslinieks» ražo rotaļlietas par simtiem tūkstošu rubļu. Taču šo rotaļlietu kvalitāte daudz zemāka par apstiprinātajiem paraugiem. Tā, piemēram, no etalona krasi atšķiras metalofons. To ir bīstami dot bērnam rokās: plāksniņu malas un naglas ir tik asas, ka bērns var apskrāpēties.

Bērniem ir pretenzijas ne vien attiecībā uz rotaļlietām. Lūk, divi bērnu ratīši. Vieni — neizskatīgi, tumšos toņos ieturēti, garī... Otri — gaiši, greznī, mazāki pēc saviem apmēriem un svara, izgleznoti jaukiem zīmējumiem. Abus tos izgatavoja arteļi «Kalvis» (priekšsēdētājs b. Korsakovs). Bet, ja ar pirmā parauga ratīšiem plebīvēts veikals un noliktava, tad otri, kuriem dots diezjks nosaukums «Pavasaris», atrodami tikai dažos eksemplāros. Arteļa kopējais uzdevums šim gadam ir 20 tūkstoši ratīšu, no kuriem tikai četrus tūkstošus izgatavos pēc jaunā parauga.

Pieaugušo skaitā, kas nekaunas nodarīt pāri bērniem, jāmin arī rūpnīcas «Omega» vadītāji, kas jau sen kopā apgūst bērnu kombinētā velosipeda ražošanu; Molotova rajona rūpnieciskā vadītāji, kas jau sen solās izgatavot koka konstruktora «Uzbūvē māju!», bet vēl arvien to nedara; arteļa «Sarkanais ķimikālis» vadītāji, kas apņēmas izgatavot gumijas piepūšamās rotaļlietas — «brunurupuci», «zaķi». Par bērniem maz domā arī daudzi citi tēvoči un krustmātes — rūpnīcu un kombinātu vadītāji.

3. Kāpēc tas tā?

Partijas un valdības lēmumi par tautas labklājības līmeņa celšanu uzliek pienākumu mūsu rūpniecībai un ražošanas kooperācijai arvien palielināt tautas patēriņa priekšmetu ražošanu, kā arī uzlabot šo priekšmetu ražošanu. Bet, kā jau no iepriekš sacītā redzams, šos lēmumus izpilda gaužām neapmierinoši. Kāpēc tas tā? Varbūt piemēroto (un arī nepiemēroto) priekšmetu ražošanai trūkst vajadzīgās iekārtas, izejvielu, laika un līdzekļu? Nē! Ne velti mēs uzsākam stāstu par vienkāršām lietām.

Un tiešām: jaunā parauga bērnu ratīšus, kuri jāražo arteļim «Kalvis», pagatavo ar tās pašas tehniskās iekārtas palīdzību un, apmēram, no tām pašām izejvielām kā vecos ratīšus. Tāds pats stāvoklis ir arī arteļi «Sarkanmetals», — jaunā parauga katliņi jāizgatavo no tāda pašā alumīnija kā paši izgatavotie. Bet ne viens, ne otrs arteļis negrib uzsākt jaunās produkcijas ražošanu un visādi

cenšas turēt pie vecā, ierastā, jo jaunie paraugi jānostrādā rūpīgāk un labāk.

Protams, nevar apgalvot, ka tieši tā domā minēto arteļu un uzņēmumu vadītāji. Bet tāda ir objektīvā īstenība, kas gribot negribot izraisa šādus secinājumus katram, kas iepazīstas ar lietas būtību. Lai ilustrētu, jāpieņem vēl viens piemērs: rūpnīca «Darba spars» vēl nesen ražoja alumīnija traukus ar lakotiem tērauda rokturiem. Šos traukus jūs varat apskatīt uzņēmumā. Lakotie tērauda rokturi ne tikai izdalīja katliņu, bet tēm bija arī praktiska nozīme — tie nesa karst... Tagad rūpnīca šādus traukus neražo, bet izlaiž alumīnija katliņus un pannas, kuras no plīts bez lupatas nevar nocelt. Protams, darba mazāk, bet arī ērtību patērētājam kļūvis mazāk, par ko acīm redzot rūpnīcas «Darba spars» direktors b. Zmuds nedomā.

Slikti ir arī tas, ka ražo galveno kārta traukus, kam liels tilpums (plānu taču izpilda tonnās), ignorējot patērētāju prasības pēc mazu izmēru katliņiem un pannām. Tā, piemēram, arteļa «Sarkanmetals» produkcijas lielākā daļa sastādās no katliem, kuru tilpums ir 30 litri... Cita lēmuma dēļ, bet tomēr neievērojot patērētāju intereses, Rīgas uzņēmumi pārtraukuši ražot emaljētus traukus gaļas toņos. Jāpiebilst, ka tādu sīku emaljētu trauku kā pavārnīcas, putu karotes u. c. veikalos vispār nav.

Protams, galvenā vaina par to, ka patērētāji nevar iegādāties daudzus vienkāršus un vajadzīgus priekšmetus, gūstas uz tiem, kam šie priekšmeti jāražo. Bet taisnības labad jāmin arī daži iemesli, kas ne vienmēr ir no viņiem atkarīgi.

Tā, piemēram, pastāvošā paraugu apstiprināšanas kārtība nekādi nestimulē ražošanas apgūšanu uzņēmumos. Ir zināms, ka katrā jaunā rotaļlietai, pirms tā nokļūst veikala plauktos, jānotaigā 22 instances, un šī milzīgā procedūra ilgst septiņus līdz trīspadsmit mēnešus. Nav grūti iedomāties, ka tik pārāk sarežģītās formalitātes laupa prieku nodarbošies ar jauna parauga rotaļlietu ražošanu.

Ievērojama loma šai ziņā ir arī tirdzniecības organizāciju liberalismam. Tām ir tiesības nosūtīt nederīgu ražojumu atpakaļ, nepieņemot no rūpniecības uzņēmumiem un arteļiem pēc novecojušiem paraugiem darinātas preces. Bet šo tiesību viņi reti vai arī nemaz neizmanto. Raksturīgs piemērs tam ir gadījums ar «muline» diegļiem un dažām bērnu rotaļlietām. Lai izņemtu no apgrozības zemās kvalitātes diegus «mulinē», ko ražojusi arteļi «Uzņēmība», «Promutli», «Taupības», Lēņina rajona rūpnieciskās un citi, bija vajadzīgi Tirdzniecības palatas ekspertu padomes speciāls lēmums, lai gan tirdzniecības organizācijas to varēja pašas izdarīt. Jāatzīst, ka ekspertu padomes priekšsēdētājs labāk aizstāv patērētāju intereses nekā tirdzniecības ministrs, lai gan tā ir viena un tā pati persona... — biedrs Kukainis.

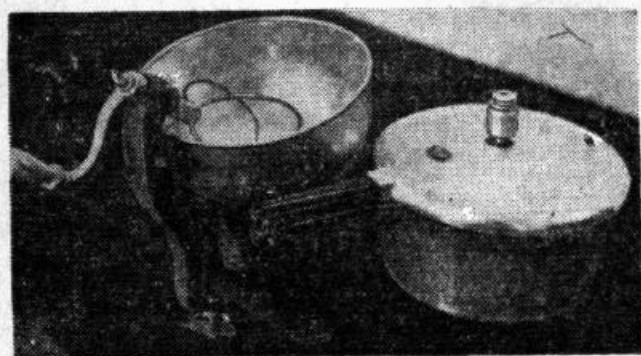
Mūsu stāsts par vienkāršām lietām nepretendē uz to, ka tas izsmējis visus jautājumus. Mēs ceram, ka lasītāji stāstu papildinās un ziņos mums daudz interesantu, palīdzēs cīnīties, lai šīs vienkāršās lietas būtu pieejamas visiem, kam tās vajadzīgas.

A. Vitols

LELŅU SARUNA

— Ak kungs! Pēc kā tu izskaties?
— Pēc tevis...
— ???
— Man! taču gatavoja pēc tava parauga!
— Kāds nekaunīgs apmelojums!
O. Muiznieka zīm.

Par šiem mājtiņbā priekšmetiem sapņo daudzas nama mātes. Pa kreisi — lēricē miklas lejauksanal, pa labi — katliņš-ātrvārtājs.

A. Sapiro uzp.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā

Bērnu literatūras komitejas un prozas sekcijas apvienotajā sanāksmē apsprieda G. Cīruļa un A. Imermaņa stāstu «Sestās klases dārgums».

Referents A. Grigulis pasvītēja, ka stāsts veiksmīgi parādīta skolēnu sadzīvē skolā un ārpus skolas, kā arī rādīta darbībā spilgti iezīmēti bērnu tēli. Stāsts netrūkst arī humora un asprātības. G. Cīruļa un A. Imermaņa jauno darbu var uzskatīt par nozīmīgu notikumu bērnu un jaunatnes literatūrā. Tomēr stāstam ir arī daži trūkumi, piemēram, attēlotais padomju pastmarku krāšanas process neatbilst filatelijas principiem, darbā neitū filatelijas specifika. Katrā ziņā stāsta varoņiem, kas vāc pastmarku kolekciju, jātikojas saskaņā ar vispārpieņemtiem filatelijas likumiem. Autori labi parādījuši, kā ārpustības nodarbības kļūst par svarīgu audzināšu faktoru. Skolēni krāj pastmarkas un referē par tām. Sanāksmēs tiek nolasītas arī vēstules. Kas attiecas uz pāt uzlīpas materiālu, tad tas varēja būt daudz interesantāks.

Kaut gan marku krāšanas moments ir centrā, tas tomēr nedominē pa visu sižeta līniju. Liekas, autoriem pietrūcis dzīves materiāla. Basketbola sacīkstes, notikumi ģimenes ietvaros u. c. sižetiski atzarojami izveidoti asprātīgi, bet vietām samāksloti. Stipri samāksloti arī skolnieces Maijas tēls. Viņas pārspīlētais aktieriskums un nemotivēta rīcība stāsta beigās nelietur kritiku. Tāpat nemotivēta arī Induļa tēva rīcība. Būtībā nenoskaidrots stāsta sižetiskajā risinājumā paliek neklātienē ceļojuma konkurss. Kas to izsludina? Kāpēc bērni tajā grib piedalīties? — Iūk, jautājumi, kas lasītājam rodas, bet uz kuriem stāsts nevar atrast nekādas atbildes. Autoriem vēl labi jāpārdomā Romana tēls. Tēva pastmarku albuma nozagšana piešķir citādai simpatiskai zēna sejai derzīgus vaibstus. Bez tam zagšana ir pilnīgi nevajadzīga, jo, kā stāsta vēlāk redzams, tēvs labprātīgi atdāvina 6. klases skolēniem savu albumu. Stāsta autori liek bērniem cīnīties pret sava klases biedra valodas žargonu. Tas labi. Bet šo momentu vajadzētu pastiprināt, jo visā stāstā nesastopam vairāk par 2—3 žargona vārdiem. Bez šiem vieglāk vai grūtāk novēršamiem trūkumiem referents atzīmēja stāsta sastopamās valodas un stila kļūdas, kas obligāti jāizlabo.

Referatam sekoja debates, kurās piedalījās A. Talcis, Z. Grīva, V. Ošiņa, Dz. Rinkule u. c. A. Talcis, pievienodamies referenta izteiktajām domām, atkārtoti uzsvera, ka stāsts ir ļoti interesants. Sevišķi labi autoriem izdevušies Jankas un Annas tēli. Z. Grīva ieteica autoriem pārskaņot dialogus, kas dažviet neatbilst bērnu valodai.

Dzejas sekcija apsprieda Alfreda Krūkļa jauno dzejoļu krājumu «Diena aust». Referente Valija Brutāne aplūkojamo darbu raksturoja kā autora panākumu. A. Krūkļa dzejoļu valdīna jau atzīstama dzejas kultura, kas ļauj dzejniekam daudzkārt interesanti un savdabīgi izpaust mūsu daudzpusīgās dzīves norises, cilvēku pārdzīvojumus. Spēcīgi uzrakstītajos dzejoļos «Diena aust», «Pārmijnieks Jēkabs», «Pavasaris» un daudzos citos jūtas vienkārši un spilgti izteikts padomju patriotisms, mūsu cilvēku kvēlā darba mīlestība. Gribētos tikai, lai dzejnieks atbrīvotos no dzīves nevajadzīgas izskaistinašanas, kas atsevišķos dzejoļos vēl samākslīga. No krājuma vajadzētu izņemt dzejoļus, kas tematiskā ziņā atkārtojas.

V. Melnis savā referatā par labākajiem dzejoļiem A. Krūkļa jaunajā krājumā atzina tos, kas runā par vienkāršiem ikdienas notikumiem un to izraisīto cilvēka izjūtu (piemēram, «Stikla slīpētājs», «Pasniedz rokas», «Vērpēja» u. c.). Dzejniekam jāatbrīvojas no vēl dažkārt sastopamās stieptības, liekvārdības, ieteicams būtu pārstrādāt arī ļoti interesanti iecerēto, bet šobrīd vēl pasekli, vairāk pārstāstījuma veidā uzrakstīto agrāko dzejoļu «Neparastais akmeņs», kas varētu kļūt par visnozīmīgāko sacerējumu grāmatā.

Pārrunās J. Grots teica, ka krājumā daudz vērtīgu darbu. Visumā pozitīvi novērtēdams «Neparasto akmeņs», runātais ieteica A. Krūklim vēlreiz pārskatīt un pastiprināt dzejoļu dramatiskās vietas. C. Dmēre atzina, ka jaunais krājums Krūklim ir labāks, saturā daudzpusīgāks un mākslinieciski izteiksmīgāks par dzejnieka pirmo grāmatu «Pavasaris dzimtenē». Debatēs vēl piedalījās A. Balodis, A. Vējāns, M. Kroma, L. Pēlmanis, M. Kalve, H. Gālnis un A. Goba.

Dzejas sekcija A. Krūkļa jauno dzejoļu krājumu «Diena aust» ieteica pēc pārdomām izdot.

REŽISORS UN AUTORS

V. PIĞULEVSKIS

Luga ir izrādes pamats. Tā novada līdz skatītājam dramaturga iecerē. Si patiesība īpaši nāk prātā, noskatoties vairākos teatros vienu un to pašu lugu. Kā no viena sēklas grauda dažkārt izaug vairākas vārpas, kuras allaž viena no otras ar kaut ko atšķiras, tā no vienas lugas izaug vairākas izrādes, kas dažādi, pa savam atklāj skatītājam autora iecerē. Pamatā ir viens un tas pats, bet katrā teātrī luga iegūst īpašu skaņējumu, īpašas nokrāsas, toņus un pusņus. Katrs teātra kolektīvs, ietverdams autora domu skatītāju ietekmējošā sceniskā formā, dramaturga darbu papildina, dara bagātāku. Un ja dažkārt redzam, ka izrādē ir trūkumi, ka luga neskan pietiekami dziļi, izrādē skatītāju nesaviļņo, — uzstādām sev jautājumus: kas tad īsti vainojams neveiksme? Gadās tā, ka autora sniegtais materiāls ir par nīcīgu patiesi aizraujošas izrādes radīšanai. Ir arī tā, ka spēcīga izrādē nerodas vāja aktieru izpildījuma dēļ. Dramaturģiskais materiāls labs, režisors atradis pareizus ceļus tā sceniskai atveidošanai, bet aktieri vienkārši nespēj realizēt režisora nodomu. Taču visbiežāk ir tā, ka izrādes nepilnvērtība saistāma ar režisora darbu, jo režisors taču ir izrādes idejiskais vadītājs, organizētājs, iedvesmotājs.

Lai režisors spētu radīt pareizu izrādes risinājuma plānu, nepietiek ar to, ka pareizi saprasta lugas idejiskā tvirve un autora mākslinieciskās īpatnības. Izrādes risinājuma plāna, režisora ieceres tapšanai nepieciešama arī prasme kritiski izlasīt lugu, tēlaini izjust un novērtēt to no sava laimēta pozīcijām. Un režisora izdarītajam novērtējumam jābūt radošam, patstāvīgam mākslinieka individuālam novērtējumam. Bet tā ka teātra māksla ir kolektīva māksla, tad režisora mākslinieciskā iecere nedrīkst kļūt par diktatorisku patvaļu, — tai vispirma kārtā jābūt par ierosinātāju, pamudinātāju visa teātra kolektīva jaunradei. Režisora uzdevums — saviļņot, aizraut ar savu iecerē izrādes dalībniekus, atrast viņos jaunrades spēkus, darba prieku. Ja šis uzdevums būs izpildīts, režisora iecere kļūs par bāku, kuras starpēši apgaismo ceļu uz mākslas darbu — izrādes radīšanu.

Režisora iecere, tāpat kā tās lemlēsojums izrādē, nedrīkst rasties auksti, bezjūtīgi, racionālistiski. Patiesi mākslas darbs, tāl skaitā arī izrādē, var tapt vienīgi radošā deģmē. Pretējā gadījumā — štamps, amatnieciskums, vienaldzība, nevis liela dzīves patiesība, bet atdarinājums. Rodas izrādē, kas it kā atbilst visām prasībām — darbības risinājums loģisks, mizanscenas izteiksmīgas, vārds skaidri aizskan līdz skatītājam. Un tomēr šāda izrādē ir un paliek glīti izveidotās «dzīvās bildes», kas skatītāju saviļņot nespēj. Cits režisors, kurš lugu ne tikai izpratis, bet arī izjūts, sasniedz glūzi citus rezultātus.

Teikto mēģināsim ilustrēt ar konkrētiem piemēriem.

Sajā sezonā trijos republikas teātros — Rīgas Krievu Dramas teātrī, Liepājas Dramas teātrī un Daugavpils Krievu Dramas teātrī — rāda Jaroslava Galana lugu «Mila rītausmā». Autors šo lugu uzrakstījis 1949. gadā, dažus mēnešus pirms savas traģiskās nāves. Lugas scenisko apdari veidojis V. Beļajevs, vēlāk B. Lavrenevs. Lugas varoņi — lepnā, spēcīgi ļaudis, kuru labākās īpašības atklājas ļoti asos, satricinošos konfliktos. Ukrainu teātra kritika ne bez pamata šo lugu ierindojusi traģedijas žanrā.

«Mila rītausmā» atspoguļo guculu zemnieku cīņu par jaunu dzīvi, kolhozu iekārtas dzimšanu Rietumukrainas zemēs, jaunu, socialistisku īpašību tapšanu no kapitalisma jūga atbrīvotajos ļaudīs. Visus šos procesus J. Galans parāda ļoti šaurā lokā — tverts, dažu, radniecības vai draudzības saistēm saistītu cilvēku savstarpējās attiecībās.

Daudz kas lugā pateikts netieši, aplīkus, tik tikko uztveramām nianšēm.

No otras puses, luga, lai gan tās dramaturģiskā tvirība neapšaubāmi ir ļoti liela, vietumis sastopamies ar smagiem teikumiem, neizstrādātiem monologiem. Protams, ja slepkavas negēlīgā roka nebūtu izbeigusi dramaturga dzīvību, viņš pats būtu šos negludumus novērsis. Bet redaktori V. Beļajevs un B. Lavrenevs, acīm redzot aiz pietates pret autoru, nav uzskatījuši par iespējamu pat piekārtes teksta valodai un apmērojušies ar dažiem lugas politisko skanējumu pastiprinošiem papildinājumiem un tīri formāliem grozījumiem. Glūži dabiski, ka teātriem, saņemot abus lugas variantus, vēl nācās rūpīgi strādāt pie teksta. Katrs teātris šo darbu veicis patstāvīgi, tādēļ izrādes iznākums mazliet dažāds jau teksta ziņā. Bet tas nav svarīgāks.

Galvenais: kādu idejiski maksimāli pieņemtu teātri izvēlējušies lugas sceniskajam atveidojumam, kāda bijusi režisora iecere, ar kādu spēku autora doma nonāk līdz skatītājam?

Rīgas Krievu Dramas teātrī režisors S. Karučnišvili uzmanību saasinājis uz lugas sociālo saturu, akcentēdams domas, nevis jūtas. Viņš it kā baidījies no lugā ietvertā traģiskā elementa. Šīs bailes katrā ziņā ir nepamatotas. Sociālistiskais realisms piešķir dramai jaunas īpašības: cauri cilvēku personīgajiem, kaut arī traģiskiem pārdzīvojumiem izlaužas dziņa un gaiša perspektīva, ka triumfēs tas, par ko cilvēks cīnās un cieš. Tādēļ padomju teātra svarīgākais uzdevums vienmēr bijis un ir cilvēka jūtu atklāšana.

Skatītāja acu priekšā uz skatuves izvērsas divu galveno personāžu — lauku skolotājas Varvaras Petričas un ierīkņa agronoma, vecā komunistā, bijušā pagrīdnieka Mikolas Vorkaļuka — dziļā traģedija. Lugas gaitā, kas laika ziņā aptver tikai vienu dienu, viņi pārdzīvo lielu un sarežģītu iekšēju evolūciju. Tā pati Varvara, kas lugas sākumā no visas sirds mīl Vorkaļuka dēlu Luku, beigās nonāvē viņu kā Dzimtenes nodevēju. Vorkaļuks ilgi nespēj ticēt, ka viņa vienīgais dēls ir ienaidnieka izlikošanas aģents, viņš cenšas atvaļināt šo domu, taču beigās svētā nāida pilns ir gatavs dēlu nogalināt.

Izejot no savas ieceres, ka pirmajā vietā stādāmas lugā ietvertās domas, režisors S. Karučnišvili izrādes centrā nostādījis sociāli bagātāko Vorkaļuka figūru, piešķiridams šo lomu tādām lielām aktierim, kāds ir LPSR Tautas mākslinieks J. Jurovskis. Varvaras tēls, kas visvairāk varētu balstīt izrādes emocionālo pusē, palicis ēnā. Taču inscenējuma idejiskais pamatnostādījums (kautlību cīņas notuējums, jūtu vēsums), resp. tas, ka režisora ieceres bāka, salīdzinājumā runājot, apgaismo tikai tēlu galvas, sirdis atstājot tumsā, nav ļāvis pilnīgi atklāt pat centrā izvirzīto Vorkaļuka tēlu. Viens no svarīgākajiem momentiem, kas ļautu skatītājiem dzīvot līdz Vorkaļuka tēlam — tēva traģedija šāda nostatījuma dēļ parādīta aukstā pseidomantisma garā. Palikusi neizpildīta Staņislavskas prasība par aktiera un attēlojamās personas saplūšanu. Skatītājs jūsmo par J. Jurovskā virtuozu tehniku, aplaudē viņam, bet... drīzi vien tēlu aizmirst. Autora doma neaiziet līdz skatītāja sirdij, izrādē nesaviļņo, vecā komunistu un bezpartejiskās skolotājas heroiskā traģedija paliek skatītāja neizjusta.

Daugavpils Krievu Dramas teātrī režisors S. Radlovs lugā sajūtis traģediju (īletojot Vs. Višņevskā lielisko apzīmējumu, teiksim — optimistisko traģediju) un aktieru uzmanību koncentrējis uz tēlu psiholoģisko līniju atgāšanu, uz raksturu filigrānu izveidi, uz emocijas

atklājošu detaļu un nianšu akcentēšanu. Teātra kolektīva lielais darbs ir virzīts uz to, lai radītu dzīvus, pilnāsnīgus tēlus, atbrīvotos no teātrālistiskuma, aukstas prātošanas, un panākts šai ziņā ļoti daudz.

Izrādes centrā nonācis Varvaras tēls. Šā tēla idejiskais saturs Daugavpils teātra traktējumā atklājas galvenokārt ar to, ka skatītājs konkrēti redz, kā mīlestība uz Padomju Dzimteni pārvērš kvēlā ienaidā Varvaras personīgo mīlestību uz nodevēju Luku. Aktrise Z. Kudrjašova, ko bija izdevība redzēt šo rindu autoram (Varvaru tēlo arī aktrise L. Radčenko), lugas autora un režisora iecerē realizē spēcīgi, ar lielu temperamentu, tādējādi dziļi atsegdama šīs vienkāršās lauku skolotājas iekšējo cildenumu, kas izaudzis no padomju patriotisma jūtām. No teiktā nedrīkst secināt, ka dramatisks konfliktis starp Varvaru un Luku aizēnotu citus lugas konfliktus, īpaši Vorkaļuka traģediju. Lugas ideju izrādē novada līdz skatītājam visā pilnībā, bet dara to patiesīgi, pārliecināti un — galvenais — saviļņojīgi.

Liepājas Dramas teātra režisors J. Lūsēns «Mila rītausmā» izlasījis kā «mūsdienu teiksmu» (J. Galana apzīmējums), kā vienkāršu stāstu par notikumu padomju ļaužu dzīvē. Viņu nav villānājus autora radīto tēlu heroika, revolucionārā romantika, līdz ar to traģedijas elementi palikuši nepasvītroti, lugas notikumiem piešķirta iekdienības nokrāsa. Tāpēc radusies izrādē, kas necenšas dziļi saviļņot, satricināt skatītāju, bet apmierinās ar to, ka, pareizi levdadama skatītāju zālē dramaturga ideju, izsaut uz noteiktu mērķi virzītas pārdomas. Lai šādi iecerētā izrādē skanētu viengabalaini, ļoti svarīgi bijis tas, ka galveno lomu tēlotāji Z. Stungure (Varvara) un G. Bumbieris (Vorkaļuks) nav nedz ieslīdējuši melodramatismā, nedz arī palikuši auksti autora galvenās domas atkārtotāji.

No pārējo lomu tēlotājiem visos trijos teātros nepieciešams atzīmēt LPSR Nopelniem bagāto mākslinieku N. Barabanovu, kura veidotais kulaka Stefana tēls savā naidā pret padomju varu un privatīpašnieciskajās tieksmēs ir vārda tiešā nozīmē baigs. Šā tēla psiholoģiskais dziļums un sulīgums vēl vairāk izceļas uz Rīgas Krievu Dramas teātra inscenējuma vēsā fona. Neviens no aktieriem nav īsti izdevies Lukas tēls: neviens no viņiem nav visā pilnībā atklājis, kā Luka, finālam tuvojoties, arvien vairāk kļūst līdzīgs satracinātam zvēram. Lukas iekšējo tukšumu, veikli izstrādāto masku, kas slēpj Dzimtenes nodevēja seju, visveiksmīgāk parādījis V. Jakovļevs (Daugavpils teātris). Un, beidzot, neviens no aktieriem — garīdznieka Juliana tēla veidotājiem — nav izdevies atsegt to dziļo iekšējo lūzumu, kura rezultātā Julians atsakās no kalpošanas baznīcā un sāka kalpot tautai. Bet te galvenokārt vainojams autora dotā teksta skopums.

Vel nepieciešams atzīmēt, ka visos trijos teātros dekoratīvā apdarē precīzi atbilst režisora iecerē: vēsums J. Feoktistova (Rīga), vienkāršība O. Dūņa (Liepāja) un siltais kolorīts, gūčuļi etnogrāfijas mākslinieciskais atveidojums A. Zirnā dekorācijās. Piēbildisim, ka Daugavpils teātris bija komandējis A. Zirmi uz Līvovu guculu sadzīves pētīšanai.

Apskatot J. Galana lugas inscenējumu trijos teātros, redzam, cik lielā mērā teātru kolektīvu darba rezultāti atkarīgi no tā, kā režisors izlasījis lugu, kā viņš ne vien izpratis, bet arī izjūts autora teikto, kādus skatuves mākslas līdzekļus viņš liels lietā autora domas atgāšanai. Šim jautājumam mūsu republikas teātros jāpievērš vairāk uzmanības nekā līdz šim. Tād izrādes kļūs saviļņojošākas un iedarbīgākas.

Uralu teiksmu meistars

P. Bažova 75. dzimšanas dienas atcerē

Padomju tauta plaši iemīļotais rakstnieks Pāvils Bažovs dzimis 1879. gada 28. janvārī Siserā, senās Uralu rūpnīcas strādnieku apmetnē Jekaterinburgas (tagadējās Sverdlovskas) tuvumā. Viņa tēvs, vectēvs un citi priekšteči visu savu mūžu strādāja Uralu kalnrūpniecībā kā izcili sava darba meistari.

Jau agrā bērnībā nākamais rakstnieks sāka iepazīties ar Uralu savdabīgām teiksmām, leģendām un nostāstiem. Skolā, sākumā Jekaterinburgas, pēc tam Permas seminārā, lasītkārais zēns aizrāvas ar dailiteratūru. Pāvils Bažovs nēma lasīšanai grāmatas, kur vien varēja dabūt. Semināra bibliotēkars gan ne labprāt devis skolniekiem greznākos, dārgākos sējumus. Tādēļ viņš kādreiz, kad Bažovs lūdzis lasīšanai dārgo, bagātīgi ilustrēto Puškina dzejas sējumu, uzstādījis pa jokam noteikumu, ka šo grāmatu izsniedzot vienīgi tiem, kas apņemties izmācīties no galvas. Bažovs to uzņēma kā nopietnību un pēc neilga laika, atdodot atpakaļ vairāk nekā 300 lappuses biezo grāmatu, spīdoši izturēja pārbaudījumu: viņš patiešām visu tekstu bija iemācījis no galvas.

Tomēr Bažovs pats iesāka rakstīt vēl — tikai pēc Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas. Kā darbatauts uzticams dēls viņš visu atdeva cīņai par padomju varu, un jau 1918. gadā viņu uzņēma Komunistiskajā partijā. Ar šauteni un spalvu viņš cīnījās Sarkanās Armijas rindās. Pilsoņu kara laikā piedalījās partizānu cīņās Sibīrijā un Altajā. Viņš redīgēja karaspēka daļu āvīzes, pats rakstīja feļetonus un ap-rakstus.

1924. gadā, kad Bažovs jau gadu bija Sverdlovskas laikraksta «Krasnaja Gazeta» redakcijas sekretārs, viņš publicēja savu pirmo grāmatu «Uralu nostāsti». Tani attēloti Uralu ļaudis un savdabīgā dzīve cariskās Krievijas apstākļos pagājušā gadsimta beigās. Vēsturiskā apraksta žanrā sarakstīta arī viņa otra grāmata «Norēķināšanās» (1925. g.) par 1905. gadā revolūcijas notikumiem Uralos. Pēc tam Bažovs sāka izmēģināt spalvu stāsta žanrā: 1928. gadā publicēts viņa autobiogrāfiskais stāsts «Par padomju taisnību», kurā attēloti partizānu kustības sākumi Sibīrijā pilsoņu kara laikā un nepabeigtais stāsts «Pāri robežai» (1934. g.) par pārejas laiku laukos uz kolektīvizāciju u. c. Šos neseimīgos meklējumus Bažovs noslēdza ar stāstu «Zaļais sienāzis» (1939. g.), kurā viņš atkal atgriezās pie bērnības atmiņām, ko bija pasācis «Uralu nostāstos». Visus šos sacerējumus publicējot ar dažādiem pseidonīmiem, Bažovs it kā pasvītēja, ka nav atradis savu māksliniecisko personību. Tādēļ arī viņš savas diļrādes atstīstību līdz 1939. gadam nosauca vēlāk par mācekļa gadiem.

Bet jau 1936. gadā Bažovs iesāka publicēt savas pirmās teiksmas: «Dārgais vārdiņš», «Vara kalna saimnieks» u. c. 1939. gadā viņš visas līdz tam sacerētās 14 teiksmas sakopā grāmatā «Malachita šķirstiņš». Turpmākajos šā krājuma izdevumos ievietoto teiksmu skaits arvien pieaug.

Sis grāmatas pirmpublicējumu padomju lasītāji saņēma ar lielu interesi, kritika — ar vienbalsīgi labvēlīgu novērtējumu. Tomēr vislaimīgākais bija pats autors, jo beidzot bija atradis pats sevi. 1943. gadā Bažovam par teiksmu krājumu «Malachita šķirstiņš» piešķīra Staļina premiju. Jāatzīmē arī, ka, strādādams par Sverdlovskas apgabala izdevniecības redaktoru, viņš daudz dārijs Uralu jauno rakstnieku audzināšanā.

Bažovs mira 1950. gada 3. decembrī, nepagūvis realizēt daudzus savus nodomus. Vēl neilgi pirms nāves viņš rakstīja, ka padomju dzīvē ejot tik straujiem soļiem uz priekšu, ar katru dienu kļūstot tik bagāta un dodot lielu daļrādē tādā pārpilnībā, ka viņš kā rakstnieks jūtoties līdzīgi vāverei, kas dabūjusi vēzumu riekstu, kad zobī jau nēdūlusi.

Vispārinoš Bažova diļrādes sasniegumus, atzīmējot tās idejiskuma un meistariības spēku, ar ko viņa teiksmas ieguvis visas padomju tautas atzinību un mīlestību, jāskata, kā tās ir ļoti īpatnējas, vienreizīgas mākslinieka personības radītas, īsts padomju literatūras lepmums.

Latviešu valodā «Malachita šķirstiņš» publicēts 1947. gadā un satur 29 teiksmas. 1952. gadā seriā «Skolēnu bibliotēka» iznāca 6 teiksmu kopojums «Veco kalnu velte». Latviešu valodā izdots arī stāsts «Zaļais sienāzis» (1949. g.). Lasītāju vēlēšanās ir iepazīties latviešu valodā ar visām Bažova teiksmām.

Režisors T. Levcuks

Jānis Fride

KIJEVAS MĀKSĻAS FILMU KINOSTUDIJĀ

Padomju skatītāji iemīļojuši Padomju Ukrainas kinostudiju ražotās filmas. Ievērojamākās no tām legājušas mūsu kinematogrāfijas zelta fondā.

Pagājušajā gadā Kijevas kinostudija uzņēmusi vairākas krāsainas mākslas filmas: S. Gulaka-Artemovska ukraiņu komiskās operas «Aizkrācētis aiz Donavas» ekranizējumu (režisors V. Lapoknišs, operators A. Mišurins), «Irbēnāju birzta» (režisors T. Levcuks, operators D. Demuckis), «Marinas liktenis» (režisori I. Smaruks un V. Ivčenko, operators V. Voltenko). Abas pēdējās filmas stāsta par Ukrainas kolchoznieku varoņo darbu, par viņu laimīgo un turīgo dzīvi. Filmā «Kuģi iziet jūrā» (režisors V. Brauns, operatori A. Gerasimovs un V. Filipovs) — notēlota padomju jūrnleku ikdiena.

Kinostudija uzņēmusi bērnu filmu «Mūsu ielas komanda» (režisors A. Masjukovs, operators M. Čerņijs); mākslinieciski dokumentālu filmu «Mūsu čempioni» (režisors M. Donskis, operators I. Sekers), kā arī divas īsmetrāžas kinofilmas: bērniem veltīto «Kaptēinis Stjopka» un kinofeļtonu «Tarapūka un Štepselis zem mākonēm».

Nopietns pārbaudījums Kijevas mākslas filmu kinostudijai būs 1954. gads.

300. gadadienā kopš Ukrainas atkalapvienošanās ar Krieviju veltīta jaunā krāsainā mākslas filma «Bogdans Chmelņickis», ko patlaban uzņem. Sagatavot to augstā idejiski mākslinieciskā līmenī ir visa studijas kolektīva goda lieta. Kā zināms, Kijevas kinostudija jau 1939. gadā izlaida melnbaltu filmu «Bogdans Chmelņickis», kura jo-

projām gūst lielus panākumus. Tās uzliek jaunās filmas radītājiem īpašu atbildību.

Kijevas kinostudijai šogad jāizlaiz vēl piecas krāsainas mākslas filmas. No tām jau tiek uzņemtas: «Virš Ceremiošes» (režisors Kriukovs, operators Kachno) — stāsts par lielajām pārvērtībām Ukrainas rietumu apgabalos; «Bistamais brauciens» (režisori Navrockis un Brjūnēgins, operators Mišurins) — kura notēlota padomju tirdzniecības flotes jūrnleku dzīve.

Kinostudijas kolektīvs spraudis sev uzdevumu radīt filmas par mūsu sociālistiskās lauksaimniecības svarīgajām problēmām sakarā ar PSKP CK septembra Plenuma lēmumiem.

Mūsu interesijas

CIEMOS PIE DRAUGIEM

Valrākas dienas Rīgā viesojas gruzīnu rakstniece populārās komedijas «Spārītes» autore Marika Baratašvili. Sarunā ar mūsu līdzstrādnieku B. Baratašvili pastāstīja par saviem iespaidiem Rīgā un citur, kā arī par nākotnes nodomiem.

— Mēs vienmēr dzīljam savijīgumu sakām vienkāršos, visiem saprotamos vārdos: tautu draudzība. To saturs vispārīgi atklājas daudzās jo daudzās darbos un pasākumos, lielos un mazos, kas ir ļoti labi pazīstami padomju cilvēku miljoniem un leguvisi paliekamu vietu viņu apziņā. So divu vārdu lielo dzīves spēku dažkārt izjūtam ne vien ar apziņu, bet arī ar sirdi.

Tieši tā šīs notikis ar mani pēdējās dienās. Šā laika sprīdī man bija izdevība apciemot triju savienoto republiku galvaspilsētas — Kijevu, Tallinu un Rīgu, kā arī slaveno Ļeņina pilsētu. Un ikvienā no šīm pilsētām es jutos kā mājās, mani uzņēma kā tuvu cilvēku.

Sīrnīga bija sastapšanās ar skatītājiem, kas noskatījās «Spārītis» dažādās valodās un veitīja tai vienlīdz lielu labvēlību. Ļoti nozīmīgs ir vēl viens apstāklis: ikvienā pilsētā, katrā teātrī aktieri — gan krievi, gan igauņi, gan latvieši — savā veidā, bet pareizi un iekļūstīgi atklāja Gruzijas cilvēku dvēseli un raksturu.

«Spārītes» uzvedums, ko noskatījās Latvijas PSR Valsts Dances teātris, iepriecina ar savu lielisko saskaņotību, ar ansambļa saliedētību. Jāpabrīnās, kā latviešu aktieriem, ziemeļu cilvēkiem (salīdzinot ar mūsu dienvidu republiku, Latvija, protams, ir ziemeļi...), tik labi un pilnīgi izdevies parādīt mūsu tautas dzīvīgo temperamentu. Sevišķi man patika jaunās aktrises Veras Gribačas sniegums Marinas Spārītes lomā. Un gandrīz vai visu Gruzijas lauku ļaužu — gruzīnu kolchoznieku tēli atsegti uz skatuves ļoti pārliecinoši, es pat teiktu — ar apbrīnojami ticamību. Brīžiem pat aizmiršās, ka aktieri uz skatuves runā latviski, un likās, ka skaņ gruzīnu valodā...

Ansambļis ir tik saliedēts un viengabalains, ka grūti izcelt atsevišķus aktierus. Labs bija gan Spārītes tēvs — Rudolfs Krelics, gan viņas vecmāmiņa — Benita Ozoliņa, gan Kochta — Gunars Placēns, gan Iraklijs — Kārlis Pabriks... Vienīgais, kas no izrādes dalībniekiem palicis pārmetumus, ir Sandro lomas tēlotājs Valentīns Skulme. Aktieris interesanti lecerējis un sasniedzis asu lomas zīmējumu, bet viņam jānovēl vairāk atturības, vairāk savaldības.

Uzveduma panākumi ļoti lielā mērā ir režisoru Felicitas Ertneres un Pēteris Pētersona nopelni. Dekorators Oskars Muļnieks pareizi izpratis un veiksmīgi attēlojis uz skatuves gan Gruzijas dabu, gan tās lauku ciemata raksturīgo seju. Tiesa, ir dažas sīkas kļūdas kostīmos. Taču vairāk jābrīnās nevis par to, ka tās ir, bet gan par to, ka šo kļūdu tik maz. Droši vien, kad pie mums, Gruzijā, uzvedīs latviešu lugas (bet tas katrā ziņā notiks!), šādu kļūdu būs vairāk...

Ar lielu prieku iepazīnos arī ar citiem šā savdabīgā teātra uzvedumiem — ar A. Griguja komediju «Profesors iekārtojas» un ar Seksplā nemiņstīgo darbu «Romeo un Džuljeta».

Latvijas PSR Valsts Krievu Dramas teātra režisors Sota Karučnišvili iepazīstināja mani ar saviem plāniem «Spārītes» inscenējumam šajā teātrī un parādīja tam paredzētā dekoratīvā lētēra skices. Pēc šīs atbraukt vēlēties uz Rīgu, lai noskatītos arī šo uzvedumu.

Jūs jautājat par maniem plāniem un lecerējat? Nupat pabeidzu dramu «Augstais sapnis», kas veltīta mūsu radošās inteliģences, mākslinieku dzīvei. Dramu pieņēmis inscenēšanai Gribojedova vārdā nosauktais krievu dramatisks Padoņju Gruzijas galvaspilsētā Tbilisi. Esmu lecerējis jaunu komediju — arī par inteliģences dzīvi. Taču šoreiz tā būs nevis liriska, bet satiriska komedija.

Reti kurš notikums pēckara starptautiskajā dzīvē tik dziļi savijījis visplašākās masas visos kontinentos, kā 25. janvārī atklātā četru lielvalstu ārlietu ministru apspriede. Tās sanāšana pēc turpat piecu gadu ilga pārtraukuma visā pasaulē pamatoti tiek vērtēta kā miera un tautu sadarbības piekriteju jauna ievērojama uzvara pār kara un starptautiskā saspīlējuma politikas aizstāvjiem. Apspriedes sanāšana pilnīgi apgāz vairākus gadus no vietas pausto ASV reakcionāro aprindu viedokli, ka «nekādas sarunas ar Austrumiem nav iespējamas». Sarunas sākušās, sarunas notiek! Visi mūsu mīlošie cilvēki ar saspīdzinātu uzmanību seko Berlīnes apspriedes gaitai.

Ārlietu ministru apspriede jau atskatās uz vairāku dienu darbu. Ar paziņojumiem un runām par apspriedes darba kārtību uzstājušās visas četras puses. Izpaužotās jau skaidri saskatāmas divas diametrāli pretējas tendences: rietumvalstu tendence pēc iespējas sašaurināt apspriedē izskatāmo jautājumu diapazonu un PSRS cētieši izskatīt apspriedē pašas svarīgākās un aktuālākās mūsdienu starptautiskās dzīves problēmas, kuru risināšana sekme miera un sadarbības nostiprināšanai.

Aiztecejušajā nedēļā visas pasaules sabiedrisko domu visvairāk saistīja padomju delegācijas vadītāja biedra V. Molotova priekšlikumi noteikt šādu apspriedes darba kārtību: pirmkārt, par pasākumiem starptautiskā saspīlējuma mazināšanai un par piecu lielvalstu — Francijas, Anglijas, ASV, PSRS un KTR Ārlietu ministru apspriedes sasaukšanu; otrkārt, Vācijas jautājums un Eiropas drošības nodrošināšanas uzdevumi; treškārt, par Austrijas valsts līgumu. Ar lielu interesi plaša sabiedrība uzņemusi arī pārējos padomju delegācijas priekšlikumus — sasaukt 1954. gadā Vispasaules konferenci vispārējai bruņojuma samazināšanai; uzklaukt VDR un Rietumvācijas pārstāvju priekšlikumus Vācijas jautājumā.

Padomju puses izvirzītajā darba kārtībā izcila vieta ierādīta jautājumam par saspīlējuma mazināšanu starptautiskajās attiecībās. Nav grūti saskatīt, ka šodien tā ir starptautiskās dzīves centrālā problēma. Ikviens mūsu planētas iedzīvotājs pēn pārliecinoši, cik svētīgas sekas bijušas pirmajiem soļiem šai virzienā, kā, piemēram, pamiera noslēgšanai Korejā. Turpināt šo tendenci — pats svarīgākais diplomatu pienākums, ko tiem uzliek visas tautas. Pauzot šo domu, šā gada 23. janvārī Indijas premjers Neru izteica cerību, ka Berlīnes apspriede sekmēs starptautiskā saspīlējuma tālāku mazināšanu.

Protams, saspīlējuma mazināšanas var panākt tikai ar visu valstu un vispirms visu lielvalstu kopīgām, apvienotām pūlēm. Tāpēc arī šis jautājums nesaraucami saistīts ar piecu lielvalstu apspriedes sasaukšanu, ar visu to jautājumu neregulēšanu, kas attiecas uz Ķīnas Tautas Republikas starptautisko stāvokli. Jāsaka, ka alzien plašākas buržuaziskās aprindas dažādās valstīs saprot, cik pamatota ir prasība pieaicināt KTR sarunās par aktualām starptautiskām problēmām. «Rietumi, — šīs dienās rakstīja angļu laikraksts «Evening Standard»,

— neko nezaudēs, ja piekritīs satikties ar Ķīnu. Tik un tā, agrāk vai vēlāk, Rietumiem būs jādod šī piekrišana... Vienošanas noslēgšana Berlīnē, kam seko neregulēšana Tālajos Austrumos — lūk, perspektīva, kural jālīdzveido Idens un citi valstevīri». Francu buržuaziskā avīze «Monde» pauž līdzīgu viedokli. «Kas attiecas uz Franciju, — raksta «Monde», — tad tā nekā nezaudētu sarunās, kurās piedalītos Ķīnas Tautas Republika». Rietumu prese atgādina, ka dažas dienas pirms Berlīnes apspriedes Anglijas pārstāvis ANO Gledvins Džebss atklāti paziņojis, ka «KTR piedalīšanās Drošības Padomes darbā ir ne tikai vēlama, bet arī neizbēgama». Baidot, nevar neatzīmēt lielās buržuaziskās Azijas valstīs — Indijas valdības galvas Džavaharīla Neru neseno paziņojumu, ka «Jaunās Ķīnas rašanās ir grandiozs faktors starptautiskajā arenā. Neatziņ Ķīnu — nozīmē ignorēt īstenību».

So un daudzu līdzīgu komentāru gaismā visai savādi skanēja Anglijas ārlietu ministra arguments, ka «ši konference ir Eiropas konference par Eiropu» un ka tādēļ tai vispirms jānodarbojas ar Eiropas pamatproblēmām: Vāciju un Austriju, un nevis ar «vispasaules problēmām». Arī ASV valsts sekretārs Dālss savā runā skaidri puda ASV valdošo aprindu nevēlēšanos piedalīties piecu lielvalstu konferencē, kas izskatītu pasākumus starptautiskā saspīlējuma mazināšanai. Protams, Dālss maskoja savu nostāju ar varžējisku paziņojumu, ka «piecām lielvalstīm nav tiesību izliet citu naciiju likteni un uzspiest savu gribu mazām zemēm» — nodomu, kuru viņš nez kādēļ pierakstīja... Padomju Savienībai.

Neuzdrošinādamies tomēr noraidīt biedra V. Molotova ierosināto darba kārtību, Dālss, Idens un līdz tai piekrita, vienlaikus paziņojot tomēr, ka atteiksies piedalīties piecu lielvalstu konferencē, kas izskatīs starptautiskā miera problēmas.

Sos paziņojumus pavadīja vairāku reakcionāru Rietumu preses organu histeriskās kļūgas par padomju priekšlikumu «nerealitāti», par to, ka ASV «uzskata sarunas ar Ķīnu par pilnīgi neiespējamām», jo Vašingtona «negrozāmi atzīst tikai Taiņas valdību», un tā tālāk un tam līdzīgi. Šādas balss, kas nopietni kavē Berlīnes apspriedes normālo gaitu, liecina, ka Rietumos vēl darbojas spēki, kuri par katru cenu grib ignorēt visplašāko masu tieksmi pēc starptautiskā saspīlējuma mazināšanas. Ne jau velti šūrojas Atlantiskās armijas virspavēlnieks ģenerālis Grinters, ka galvenais temesis, kura dēļ Atlantiskā savienība jūk un brūk, esot «to bailu bīstamais atslābums», kuras sākumā vienojušās. Lūk, kas uztrauc Atlantiskos ģenerāļus! Zūd bailēs, satraukumā, zūd saspīlējums un neuzticība. Starptautiskā atmosfera noskaidrojās. Vai brīnums, ka šādos apstākļos miljardieru diplomāti visādā pūlā saglabāt mākoņus pie starptautiskajām debesīm un ka sevišķi aktīvatī šai ziņā izrāda ASV delegācija...

Tiesa, vīgti tas nav. Atgādināsim kaut vai to, ka padomju delegācijas ierosinātās sarunas par starptautiskā saspīlējuma mazināšanu paver ekonomisko attiecību normalizācijas perspektīvas, kas ir vairāk nekā vēlama dažām Rietumu valstīm... Grūti būs no-

slēpt, ka, piemēram, Anglijas eksports 1953. gadā tik katastrofāli sašūcis, ka pat konservatīvā «Daily Mail» redakcijas rakstā šīs dienās atzīmēja: «Vienīgā izeja ir tirdzniecības paplašināšana starp Austrumiem un Rietumiem». Komentējot lielas angļu veikālnieku grupas braucienu uz PSRS, Reitera aģentūras komentators Valentīns pasvītvoja, ka biznesmeņi devušies uz Maskavu «ar tirdzniecības un ārlietu ministrijas piekrišanu» un ka šīs «mīstīgas nolūks ir paplašināt tirdzniecību ar Krieviju, Ķīnu un citām Austrumu bloka zemēm».

Taču Rietumu diplomatu līdzšinējā nostāja rāda, ka viņiem maz rūp tautu centieni pēc vispārējās normalizācijas. Kā zināms, rietumvalstu ārlietu ministri izteicās pret padomju delegācijas priekšlikumu sasaukt piecu lielvalstu ārlietu ministru konferenci to pasākumu apspriedēšanai, kādi varētu sekmēt starptautiskā saspīlējuma atslābumu, un noraidīja arī V. M. Molotova konstruktīvo ierosinājumu nodibināt speciālu komiteju šā jautājuma studēšanai. Rietumvalstu pārstāvju nostāja šai jautājumā skaidri parādījusi, ka viņi turpina realizēt to reakcionāro ASV un Rietumeiropas aprindu politiku, kuras nekādi nevar uzskatīt par Berlīnes apspriedes labvēļiem.

Jāatzīmē, ka, izsakoties pret PSRS priekšlikumu sasaukt šā gada maijā — jūnijā piecu lielvalstu ārlietu ministru apspriedi neatliekamam militāro, politisko un ekonomisko pasākumu izskatīšanai starptautiskā saspīlējuma mazināšanai, rietumvalstu pārstāvji tomēr, cik var saprast, nenoraidīja iespēju apspriest šādā konferencē atsevišķus konkrētus jautājumus.

Noraidot izturēties pret PSRS priekšlikumu attiecībā uz darba kārtības pirmo punktu un atzīmējot abu pārējo darba kārtības punktu izskatīšanu, rietumvalstu diplomāti savās runās ilkuši saprast, ka visu Vācijas problēmu viņi joprojām centīsies vispirms reducēt uz tā dēvēto Visvācijas vēlēšanu jautājumu, kas paredz sarīkot Vācijā vēlēšanas, kuras kontrolētu ārvalstu pārstāvji un vadītu Adenauera fašistiskās kļūces varasvīri.

Izvirzot par centrālo jautājumu — vēlēšanas, rietumvalstīs grib apiet pašu svarīgāko — Vācijas lomu Eiropas drošības problēmā. Taču skaidrs, ka vēlēšanām tikai tad var būt pozitīva nozīme, ja tās kalpos mieram un Vācijas vienībai, ja pirms tām starp pašiem vāciešiem būs panākta vienošanās.

Eiropas un Vācijas drošības intereses, visas pasaules tautu drošības intereses kategoriski prasa izliemt Vācijas problēmu Eiropas tautu miera, drošības un sadarbības garā. Eiropai ir vajadzīga miermīlīga, demokrātiska Vācija, kurai būtu draudzīgas attiecības ar tās kaimiņiem rietumos un austrumos, un vispirms ar PSRS un Franciju. Nav šaubu, ka Vācijas problēmas risināšana tādā virzienā būs liels ieguldījums starptautiskās atmosfēras noskaidrošanā. Nākotne rādīs, vai Padomju Savienības partneri Berlīnes apspriedē parādīs pietiekami daudz labas gribas un realisma gara, lai ievērotu šīs tautu un vēstures prasības.

Literāts

Utrupnieka āmurs un nama drupas

Tā gluži nav, ka kapitalistiskā pasaulē nemaz nepilnminētu savus progresīvos rakstniekus, piemēram, Marku Tvenu, Bernardu Sovu, Herbertu Velsu. Laiku pa laikam parādās ziņas par šo rakstnieku darbiem, par viņu atstātajiem manuskriptiem un dokumentiem, par viņu dzīves vietām. Nodibinātas pat īpašas organizācijas, Anglijā, piemēram, nacionālās trests, kuram uzdots glabāt valsts nacionālās relikvijas, tai skaitā arī lielo rakstnieku atstāto mantojumu.

Trests darbojas ļoti rosīgi. Janvāra vidū no Anglijas atnāca ziņa, ka trests sarīkojis atklātu ūtrupu, kurā izpārdevis ievērojamā rakstnieka, satirika, dramaturga Bernarda Sova muzeja bagātības. Tās uzpirkuši veikli spekulanti, lai pārdotu tālāk uz Ameriku.

Tas nebija sevišķi liels pārsteigums. Turpat viss jau pārdots Amerikā — piekrastes bāzes, nacionālais gods un lepnums. Kāpēc nepārdot arī Bernardu Sovu? Vēl jo vairāk tāpēc, ka lielais satiriskis vienmēr bija ass un nesaudzīgs pret savas zemes ūtrupniekiem.

Ne mazāk aktīvi rīkojas arī amerikāņu «nacionālās trestis». Laikrakstī 18. janvārī ziņoja, ka nolemts sagraut namu, kurā no 1904. līdz 1908. gadam dzīvoja lielais amerikāņu rakstnieks un satiriskis Marks Tvens. Bronzas piem-

ņas plāksne, kas liecināja par šī nama slaveno vēsturi, noplēsta jau agrāk. Nama vieta celšot kādu vairāk īenesīgu uzņēmumu. Pašam Markam Tvenam viņi vairs nēko nespēj nodarīt, bet namam spēj. Namu sagraudami, viņi domā vismaz kaut cik Tvenam atmaksāt par vārdiem, ko viņš 1906. gadā teicis par angļiem un amerikāņiem savā pamfletā «Plutokrati un imperialisti». Kāds augsta ranga atvaļinātais virsnieks banketā pacēlis glāzi un skanīgā balsī ar lielu ledvesmu sauca: «Mēs piedēram angļu-sakšu rasei, un, kad angļu-sakšim kaut ko vajag, viņš vienkārši iet un ņem». Šis paziņojums apsvēkts ar nerimstošiem aplausiem. — Jā pārtulkotu šo deklarāciju vienkāršā angļu valodā, raksta Marks Tvens, tā skanētu šādi: «Mēs, angļi un amerikāņi, — zagļi, laupītāji un pirāti, ar ko mēs arī lepojāmies».

Protams, ka par tādām vārdiem nepietiek, ka norauj namam piemēras plāksni, jāsgrauj viss nams.

Kas paliks pāri no angļu un amerikāņu kādreizējās progresīvās literatūras? Acīm redzot izliegto sadedzināto grāmatu saraksti un namu drupas, kur kādreiz šie rakstnieki dzīvojuši. Bet pasaulē nemīt tikai angļu-sakšu spekulanti vien. Dzīvo simtiem miljonu īstu cilvēku, kuri arī saglabās lielo rakstnieku nemirstīgās grāmatas un šo rakstnieku piemīņu.

Fr. Rokpeinis

Apspriež latviešu klasiskās dramaturģijas mantojumu

28. janvārī Latvijas PSR Kulturas ministrijā notika pirmā plašākā apspriede par latviešu klasiskās dramaturģijas mantojumu.

Apspriedē piedalījās pārstāvji no Zinātnu akadēmijas, Latvijas Valsts universitātes filoloģijas fakultātes, Rakstnieku savienības, republikas teātriem, laikrakstu redakcijām u. c.

Sajā sanāsmē pārskatīja Rūdolfa Blaumaņa un Ādolfu Alunāna dramaturģijas darbu klāstu. Sanāksmes nolūks bija papildināt un padarīt bagātā-

ku mūsu teātru oriģinālu repertuāru. No marksistiskām pozīcijām vispusīgi analizējot Rūdolfa Blaumaņa dramaturģijas realistisko kodolu, plaši izvērtējās debātes tika visumā noskaidroti līdz šim strīdīgie jautājumi par lugu «Indrāni», «Pazudušais dēls», «Skroderdienas Silmačos» un «Trīnes grēki» uzvešanas iespējām.

Tikpat rūpīgi pieeju izpelnījās arī latviešu teātra tēvs Ādolfu Alunāns. No viņa darbiem mūsu dienā skatuvei par piemērotiem daudz lūnūtāji atzina komedijas «Draudzes bazars», «Seši mazi

bundzinieki», lugas «Visi mani radi raud», «Partiībā un nabadzībā», vien- cēlēja opereti «Mucenieks un mucē- nice».

Līdz šim vēl pārāk maz izmantotas tās iespējas, ko paver latviešu klasiskā dramaturģija, tādēļ šī apspriede bija ļoti svarīga. Tā levdāja mūsu klasiku atstātā mantojuma caurskatīšanu.

Kulturas ministrija šādas apspriedes organizēs arī turpmāk. Februārī paredzēts iztīrīt Annas Brigaderes un Aspazijas dramaturģiju, bet martā Linduļa, Pajeviča u. c. darbus.

Interesants pasākums

Šajās dienās notika LPSR Mākslinieku savienības un LPSR Autoceļu trans- porta un satiksmes darbinieku Centrālā kluba organizētais LPSR izcīlo šoferu zīmēšanas vakars. Mākslinieki iepazīs ar šīs tautas salimniecības nozares izcī-

lākajiem darbiniekiem. Vakara piedali- jās 23 mākslinieki un gandrīz tikpat daudz izcīlo šoferu. Turpat kluba telpās tika atklāta zīmējumu izstāde. Daži mākslinieki darināja portretu metus

ejlās tehnikā. Vairākas skices darinātas ar ogli un zīmuli.

Vakara noslēgumā kluba mākslinie- ciskās pašdarbības kolektīvs sniedza koncertu

Dažas dienas vēlāk otra ziņa vēstīja, ka tāpat izpārdoti Amerikā izcīlo angļu rakstnieka Herberta Velsa rokraksti, dokumenti. Arī Vels ne bija nekāds draugs angļu lieltirgoņiem — daudz labāk viņš jutās savos starplanētu ce- ļojumos. Lai viņu tāpēc pievāc ameri- kāņi, kuri, jādama, cer Velsa dokumen- tos atrast tuvākas ziņas par Veneras un Marsa jūras līcēm un tam līdzīgām bāzēm, kā arī par maršrūsu karavīgu raksturu, lai tiem piedāvātu amerikāņu palīdzību un ieslēgtu tos «Eiropas aiz- sardzības sistēmā», jo ar vācu fašistu armijas atjaunošanu lāga nevedas.

Pirmizrādes republikas teatros

Augšējā attēla: skats no A. Upiša komedijas «Zīgu Ješkas uzvara» inscenējuma Leona Paegles vārdā nosauktajā drāmas teātrī — B. Priedītis (Zīgu Ješka) un E. Radziņa (Lonijs Paceplītis).

Attēlā pa kreisi: skats no A. Upiša komedijas «Peldētāja Zuzanna» inscenējuma LPSR Valsts Krievu drāmas teātrī — A. Isaļeva (Alise) un N. Roščina (Minna).

Muzikālās komedijas teātris iestudējis N. Bogoslovska dziesmu spēli «Kāzu ceļojums».

Apakšējā attēla: skats no uzveduma latviešu ansambli — K. Steinbergs (Kostjiks), E. Zveja (Andrejs), L. Sniedze (Nastjenka) un H. Misiņš (Marks).

PAR TIEM, KAS CİNĀS UZ LEDUS

BRUNO SAULĪTIS

Vakara tumsu gānot, Rīga jau ledus spožas ugunis, kad vieglo mašīnu straume, klusi pa gludajām pilsētas ielām plūdzama, dodas uz 1905. gada parka pusi. Gala punktā no pārpildītiem tramvaja vagoniem izbirst nemierīgi ļaudis un gan grupās, gan pa vienam steigšus turp, kur sporta entuziastu tūkstošiem pretim veras apgaismotais «Daugavas» stadions.

Kārtējā sacensība PSRS meistarības izcīņā ledus hokejā ar ripu...

Priecīgs un mazliet satraukts rīdzinieks šai vakarā sēstas uz skatītāju sola, vienai, vai tas būtu strādnieks, kam aiz muguras ražena darba diena rūpnīcas ceļā, students, kam drīz jākārto ieskaite, vai rakstnieks, kas atstājis uz sava galdā pusapstrastu lapu jaunam romanam un nācis šurp, lai divas stundas pasēdētu svaigā, dzedrā ziemas gaisā un noskatītos straujajā, interesantajā spēlē.

Skatītāju solos tādā vakarā jūs redzēsiet visdažādāko arodu un vecumu cilvēkus. Vīri pusmūža gados prātīgi sapņē, turpat blakus jauneklīgs gādīgi aplūko, vai viņa draudzenīte lakats neļaiž cauri vēju, un pie tam pūsis izskatās tik nobažījies, itin kā jaunām sirdīm patlēsām varētu kaitēt desmit vai divpadsmit grādi pēc Celsija.

Viena pēc otras ledēgas spuldžu rindas virs ledus klāja, un brīdī vēlāk pilnā cīņas gatavībā laukumā izbrauc hokejisti, kas šai vakarā sacentīsies par diviem punktiem valsts meistarības izcīņas tabulā un ne mazumu skatītājiem iztrīcinās nervus, kā mēdz sacīt, līdz pašiem dvēseles dziļumiem.

Sporta entuziasti ir savādi ļaudis. Viņi atzīs katras vienības panākumus, nopriecēs, ka Babičs un Suvalovs nez vai nav paši labākie hokejisti Eitropā, nopriecēsies, ka šogad sverdlovskieši spēlē krietni prasmīgāk nekā iepriekšējās gados, un tomēr... skatītāju sirdīs līdz galam var piederēt tikai vienai komandai, tai, par kuru saka — mūsējie. Viņu priekšī ir mūsu priekšī, un viņu bēdas ir arī mūsējās. Kaut vairāk un biežāk par to padomātu pašī «Daugavas» hokejistī!

Lūk, mūsējie spēlē ar «Avangardu». Skatītāji līdz aizsmakumam kļēdz: — Sarauji! Sarauji! — Dažs labs, liekas, tūlīt raus mētelī nost un ar visu krūti metīsies uz čelabinskietu vārtiem, bet tie vīri, kas laukumā aizstāv «Daugavas» vārtus, izturās tik mierīgi un...

miegaini, it kā gribētu sacīt: — Ko tur nu plēsīsies, par sliktu jau sliktāk nevar būt...

Turpretim pret Maskavas dinamiešiem laukumā ir pavisam cita «Daugava». Mūsējie cīnās līdz pēdējam. Uzbrucēji palīdz aizsargiem, koki krakšķ, un vīri pēmas, gar zemi krīzdami.

— Kādēļ tā nevarēja spēlēt ar čelabinskietiem? — publikā kāds ieminas, bet tad tūlīt apraujas, jo vai gan treneris un paši hokejisti nezina, kā pret katru komandu jāspēlē.

Cilvēks palaikam ir iekārtots tā, ka viņam jādomā, un, kamēr hokejisti raujas valga sviēdros, skatītāji nododas pārdomām, jo ko gan citu viņi lai darītu, kad sirds vai pa muti kāpj ārā.

— Aizsargāties jau rīdzinieki aizsargājas tiecām, bet līdz ko jāiet uzbrukumā, viens meklē otru, kam padot ripu, un tā uz priekšu arī lāga netiek. Sūlmanis baldās vest pats, jo priekšā ir divi aizsargi, kas ripu droši vien atņems; Bauris būtu vedis, bet ko tur var zināt... Acīm redzot viņi neuzticas pašī sev, ja pretim spēlē slaveni, visā Savienībā pazīstami hokejisti. Un rezultāts aug.

— Aizsargājoties vien neuzvarēsi... — mēģina nomurmināt satrauktais skatītājs. Un nevilus nāk atmiņā 1948. gads, kad «Daugava» šos pašus dinamiešus uzveica itin pārliecinoši. Kas gan pa šo laiku ir noticis? Varbūt mūsējie spēlē vājāk? Liekas, ka ne. Tad jau laikam būs tā, ka dinamieši auguši daudz straujāk par mūsu pūšiem.

Bet, lūk, — bēdžot «Daugavas» centra uzbrucējs ir viens pret vienu ar dinamiešu vārtsargu. Dažs labs publikā jau lec kājās un grasās raut nost no galvas ausaini, lai mestu to gaisā un kļiegtu urā! Vīrs, kas stāv aiz «Dinamo» vārtiem un atbild par gaismas signāliem, nupat, nupat ledēgas sarkano spuldzīti, bet... ripa iet vārtiem garām.

Pēc divām minūtēm līdzīga situācija, bet sarkanā spuldze atkal neledēgas.

— Jā, — kāds publikā padrūmi nosaka un rauj sērkočīgu, lai aizsmēktu un nomierinātu satrauktos nervus.

Šogad mūsējiem nemaz nevelcas ar metieniem. Senāk no centra svieda ripu

vārtos, bet tagad... Tagad «Daugavas» spēlēt sverdlovskiešus visu otro trešdaļu, bet rezultātā tikai vieni vārti. Uzbrucēju pirmā maīņa brauc atpūta, galvas purinot, otrai nevelcas labāk, bet nabaga skatītājs sēž drebinādamies un šad tad kori ar citiem sauc: — Sarauji! Sarauji! — bet, kad ar mokām panākta pirmā un vienīgā uzvara pašu laukumā, skatītāji jūsmo: sak, tas tikai bija ko vērts!

Pēc sacensības beigām pie rezultātu plāksnes, kur mazas hokejistu figuriņas rāda vienību iegūtus un zaudētos punktus, atkal satiekas nelabojamie sporta entuziasti un pārspriež radušos stāvoķi. «Daugavai» tagad palīksana «A» klasē nodrošināta, bet tas tad nu arī, diemžēl, ir viss...

— Kādēļ «Daugava» nopietni cīnās ar mūsu dzimtenes spēcīgākajām vienībām, bet pavisam bezatbildīgi un nolaidīgi spēlē pret vājākiem pretiniekiem?

— Kādēļ tikai sacensībā pret Sverdlovskas «Dinamo» mūsu hokeja dzīves vadītāji varēja nodrošināt Brauna piedalīšanos, bet citās, daudz grūtākās spēlēs «Daugavai» bija jāiziet bez šī apdāvinātā, vienībai tik ļoti vajadzīgā hokejista?

Sākus un vēl citus jautājumus derētu ieklausīties un pārdomāt pašiem hokejistiem un tiem vīriem, kas atbild par mūsu vienības sagatavošanu.

Cīņas valsts meistarībā beigušās, priekšā vēl kausa spēles, bet jau tagad nekavējoties jāsak domāt par nākamo sezonu. Jānodrošina visu mūsu labāko hokejistu piedalīšanās vienības sastāvā, jāaudzina jauni kadri, jo cik tad nu ilgi vecu vecle puikas lai dzenā ripu.

Acīm redzot mūsu hokejistu trenējas daudz par maz. Ar visiem spēkiem derētu meklēt un atrast labākas treniņa iespējas. Ja vasarā vajag trenēties uz skārda, lai trenējas uz skārda, ja uz stikla, tad uz stikla, bet nekāda attaisnojuma rīdzinieku atpūcībā nav.

Šogad tūkstošiem skatītāju devās uz stadionu, lai redzētu, ar kādu rezultātu «Daugava» zaudēs armijas vai «Dinamo» hokejistiem, citu gadu mēs gribam nakt paskatīties, kas uzvarēs.

Vairāk drosmes, veiklības un ātruma — tāds ir mūsu vēlējums «Daugavas» hokejistu saimei nākamajā sezonā. Un galvenais — nekad neatzīmēt, ka valsts meistarības izcīņā ir cīņa par čempiona godu, nevis par palīksanu «A» klasē.

CIRKA ARENĀ

Rīgas cirka jaunās programmas centrālā atrakcija ir KPFSR Nopelniem bagātā māksliniece A. Aleksandrova priekšnesumi ar viņa paša dresētajiem Bengalijas un Usurijas tīģeriem.

Savu atrakciju Aleksandrovs gatavoja Rīgā. Tam bija nepieciešams sešus mēnešus ilgs, neatlaidīgs darbs. Zvērus nācās pieradināt pie sevis, vienu pie otra, pēc tam jāiemāca tos paklausīt, jāpanāk, lai tie izpilda virkni triku, kuru vidū pat tik sarežģīti kā lēkšana caur papīra un uguns aplēm, vizināšanās uz bumbas, «šūpoles», visdažādākās piramīdas utt.

Tā nav pirmā reize, kad Rīgas cirka arenā parādās dresēti tīģeri, bet Aleksandrova grupas īpatnība ir tā, ka blakus trim Bengalijas tīģeriem, kas uz auguši nebrīvē, jau no mazotnes pieraduši pie cilvēkiem, tur ir divi Usurijas tīģeri. Līdz 1953. gada 12. janvārim tie kļējoja pa Tālo Austrumu taigu, kamēr tos notvēra drosmīgi mednieki.

Savvaļas tīģeru dresura cirka vispār ir neparasta lieta, bet Usurijas tīģerus vēl neviens un nekad nav dresējis. Aleksandrovs ir pirmais, kas tos uzved cirka arenā. Jāpiezīmē, ka Usurijas tīģerus Radžu un Tarzanu notvēra jau pieaugušus, kas apgrūtināja dresuru.

Tagad tas viss jau pagātnē. Dažu mēnešu laikā Aleksandrovs zvērus padarījis pilnīgi paklausīgus. Tas ir zinātniski pamatots dresuras rezultāts. So dresu-

ru mēdz dēvēt par «humano skolu», kas ir pilnīgā pretstatā agrākajai, kad zvērus dresēja, ledvēsot tēm balles ar pātagas un uguns palīdzību. Aleksandrova galvenais un būtībā vienīgais dresuras līdzeklis ir gabals gaļas. Mācot zvērus izpildīt vienu vai otru triku, dresētājs to vienmēr apbalvo ar gabalu gaļas. Tā pakāpeniski zvērs izveidojas nosacīts reflekss. Turpmāk reflekss pieņem ieraduma raksturu, un zvērs izpilda dresētāja komandas jau mehāniski. Piemēram, skatītāji droši vien būs ievērojuši, ka tīģeris Cezars pa visu izrādes laiku nesapņem nevienu gaļas gabaliņu, kaut arī izpilda sarežģītus trikus. Tas tāpēc, ka Cezars arenā uzstājas jau vairākus gadus. Bet arī jaunle bengalieši Akbars un Bembī gandrīz vairs nesapņem apbalvojumu, ir jau pieraduši...

Rīgas cirka arenā priekšnesumus sniedz grupa klaunu ar Konstantinu Bermanu priekšgalā. Lai gan ne viss viņu intermedijās un repriēs ir vienādi vērtīgi, taču neapstrīdami ir tas, ka jau

A. Aleksandrovs ar tīģeriem

sen cirka nav bijis tik jautri kā tagad. Izdevusies ir pirmā aina un intermedija «Autokombināts». Uzvedums «Apkārt zemeslodei» izskan ļoti jautri komiskajā daļā, bet tajā iekļautā politiskā satīra ir plakātiska, neinteresanta un novecojusies. Ja nebūtu šo trūkumu, savdabīgā klaunu ansamblī priekšnesumi sagādātu vēl vairāk prieka.

Rīgas cirka jaunajā programā ir arī virkne citu interesantu priekšnesumu. Te pirmajā vietā atzīmējams jātnieku Lolas un Labana Chodzajevu sniegums. Tāpat vērtīgs papildinājums programai ir Chadzi-Kurbanovu vingrojumi uz virves, velosipedistu Asmus-Poldi, suņu dresēšanas I. Poldi un zonglētājas J. Zolotorevas priekšnesumi.

L. Gurevičs

No pasta somas

NEKĀDAS SKAIDRĪBAS

Recenzijā par Djumanua un Denneri komedijas «Dons Sezars de Bazans» inscenējumu Valsts Liepājas Dramas teātrī laikraksta «Komunisti» slejās recenzente R. Krūmberga, starp citu, raksta:

... «Arkadijs Feldmanis pareizi izprātis un atveidojis donu Sezaru. Ticams ir viņa traktējums varonim, kurš pēc izceļšanās gan ir muižnieks, bet būtībā vienmēr ir bijis un paliks dzejnieks, pie tam apspiests

tautas dzejnieks.» Un dažas rindas tālāk lasām: «Autori Sezaram devuši ļoti patēlīgu tekstu, bet A. Feldmanis to vēl pilnībā neizmanto un vien kā rāši norunā» (retinājumi mūsu. — Red.).

Šie pretrunīgie secinājumi lasāmi vienā rindkopā. Liekas visiem skaidrs, ka aktieris nevar būt pareizi izprātis un atveidojis tēlu, ja viņš vienkārši norunā tekstu. No tādām pamācībām, kur trūkst pat elementāras loģikas, nav labuma ne aktierim, ne lasītājiem.

Pa mūsu rakstu pēdām

„Fabrikas markas gods“

Sakarā ar «Literatūra un Māksla» 1953. g. 22. novembrī publicēto rakstu «Fabrikas markas gods», Rīgas elektromāšīnu rūpnīcas direktors B. Sodēls piesūtījis redakcijai vēstuli, kurā pakalro, ka sākumā rūpnīca patiešām izgatavojuši tikai 220 voltu sprieguma veļas mazgājamās mašīnas, bet jau novembrī sāks ražot arī 127 voltu sprieguma mašīnas. Tās jau nosūtītas Maskavas, Leningradas un Rīgas universitātes. Mašīnu garantijas remonta nodrošināšanai pie «Glavelektrosbīta» firmas veikalā Maskavā, Leningradā un citos lielākajos centros iekārtotas darbnīcas pircēju apkalpošanai.

Lielākā daļa pretenziju, ko pircēji celj pret fabrikas ražotajām mašīnām, attiecas uz 1952. gada modeli «EAJ-2», par kurām fabrika uzņēmusies divu gadu garantiju. Pašlaik Rīgas elektromāšīnu rūpnīca izgatavo uzlabotas konstrukcijas mašīnu «EAJ-3», kas patērētāju prasības apmierina daudz pilnīgāk.

Kas attiecas uz to, ka, sākot ar šā gada pavasari, rūpnīca vairs nerāžos modeli «EAJ-3», bet aizstās to ar labākas konstrukcijas paraugu, tad tas tiek darīts nevis tāpēc, ka modelis «EAJ-3» ir nepiemērots, bet gan tāpēc, ka rūpnīcai radušās iespējas dot patērētājiem vēl labāku produkciju.

Sodien «Daugavā» štācionā drūdzības sacensība hokejā ar ripu starp K. Marksa vārdā nosauktā kluba un «Daugavas» vienībām. Sākums plkst. 13.

o Kulturas un atpūtas parkā ledus karnevals. Sākums plkst. 16.

Sodien, 1., 2., 3. un 4. februārī Apgabala vīrsnieku namā Maskavas Valsts estrādes mākslinieku humora vakari. Sākums plkst. 20.

1. februārī Operas un baleta teātri

ŠONEDĒL

Rimskā-Korsakova operas «Pasaka par caru Saltanu» atjaunojuma pirmizrāde. Sākums plkst. 20.

1. un 2. februārī Valsts mākslas akadēmijā prof. Lečta lekcijas «Perspektīve un ēnu teorija». Sākums plkst. 16.

2. februārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā tēlnieku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 17.

o Filharmonijas koncertzālē simfo-

niskais koncerts. Piedalās LPSR Radio simfoniskais orķestris. Dirģents E. Toms. Solisti LPSR Nopelniem bagātās mākslinieces, Staļina premijas laureats A. Frinbergs, Z. Heine-Vagnere un P. Grāvelis. Programā Dvoržaks, Verdi un Vagners. Sākums plkst. 20.

4. februārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā teātra dekoratoru un noformētāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.